

РЪКОВОДСТВО

**ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИ
ФИНАНСОВИ
ИНСТРУМЕНТИ**

(ФАР, ИСПА, САПАРД)

Проект

„Повишаване на капацитета на държавната администрация с цел оптимизиране на усвояването на предприсъединителните финансови инструменти“

Март 2003

Програма
„Европейска интеграция
и регионална стабилност“

ФОНДАЦИЯ
ОТВОРЕНО
ОБЩЕСТВО
СОФИЯ

РЪКОВОДСТВО

ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

Проект

*„Повишаване капацитета на държавната администрация
с цел оптимизиране на усвояването
на предприсъединителните финансови инструменти“*

Март 2003

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ВЪВЕДЕНИЕ (Ася Кавръкова).....	3
II. НАЙ-ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ	4
III. ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРУКТУРНИ ФОНДОВЕ	5
IV. ФИНАНСИРАНЕ ПО ЦЕЛИ	8
V. ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ	9
VI. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ДОКУМЕНТИ	11
1. Представяне на принципите на Структурните фондове и предприсъединителните финансови инструменти на ЕС (Цветана Каменова)	11
2. Представяне стратегията на Република България за участие в Структурните фондове на ЕС. Координация и ролята на институциите в управлението на национално и регионално равнище (Силвия Инджова)	18
VII. ПРОГРАМЕН ЦИКЪЛ И ОПИТЪТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ	20
1. Програмиране. Основни елементи на програмния цикъл (Мирослава Георгиева).....	20
2. Мониторинг. Фази на проектите и тяхното наблюдение (Магдалена Иванова, Светлана Александрова)	23
3. Оценка – ex-ante, mid-term, ex-post (Магдалена Иванова)	25
4. Контрол – текущ и последващ (Магдалена Иванова).....	26
5. Опитът на страната по предприсъединителните финансови инструменти (Мирослава Георгиева – САПАРД, Лиляна Павлова – ИСПА, Димитър Матев – ФАР)	27
6. Партньорството – основен принцип. Междуминистерска координация (Магдалена Иванова, Мирослава Георгиева)	31
VIII. ЗАКОНОДАТЕЛНА ОСНОВА И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ И ПРОГРАМИ	34
1. Публични поръчки по българското законодателство (Пламен Немчев)	34
2. FIDIC (Явор Стоянов).....	36
3. Управление на проекти (Магдалена Иванова)	39
4. Финансово управление на предприсъединителните фондове и движение на финансовите потоци (Милена Дракалиева).....	41
IX. СПЕЦИАЛИЗИРАНА ПРОГРАМА ЗА МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ГОРИТЕ	44
1. Обща селскостопанска политика (Андрияна Тошева)	44
2. Търговска политика в земеделието в цифри (Мария Стефанова).....	46
X. ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД	48
1. Анализ на пазара на труда (Светлана Александрова)	48
2. Европейски социален фонд. Области на приложение и цели (Кирил Величков).....	49
XI. ПОЛЕЗНА ЛИТЕРАТУРА И ИНТЕРНЕТ АДРЕСИ	53
XII. ПРИЛОЖЕНИЕ:	
ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА ОТ ПРОВЕДЕНОТО ОБУЧЕНИЕ	56

I. ВЪВЕДЕНИЕ

През 2002 г. програма Европейска интеграция и регионална стабилност на Фондация „Отворено общество“ – София, инициира, организира и осъществи проект за обучение, насочен към повишаване капацитета на държавната администрация, с цел оптимизиране усвояването на предприсъединителните финансови инструменти (ФАР, ИСПА и САПАРД) в процеса на преговори за присъединяване към ЕС.

Проведени бяха два петдневни специализирани обучителни курса за държавната администрация в пет министерства.

Обучителната програма беше разработена на базата на проведена оценка на нуждите в Министерство на регионалното развитие и благоустройството, Министерство на икономиката, Министерство на земеделието и горите, Министерство на труда и социалната политика и Министерство на околната среда и водите.

Обучени бяха 46 държавни служители от посочените ведомства, които получиха сертификати, издадени съвместно от Фондация „Отворено общество“ – София, и Нов български университет – Център за продължаващо обучение.

Наръчникът, който предоставяме на вашето внимание съдържа обобщена информация за основните тематични модули на обучението и има практическа насоченост на помагало за държавната администрация. Наръчникът е достъпен и в Интернет на страницата на Фондация „Отворено общество“ – www.osf.bg

В приложенията към него ще намерите оценка на ефективността от обучението, направена чрез анкетиране на участниците.

Фондация „Отворено общество“ – София, благодари сърдечно на лекторите Цвета Каменова, Силвия Инджова, Пламен Немчев, Явор Стоянов, Магдалена Иванова, Мирослава Георгиева, Светлана Александрова, Димитър Матев, Лиляна Павлова, Милена Дракалиева, Кирил Величков, Андрияна Тошева и Мария Стефанова за проявения професионализъм и съпричастност към инициативата.

Изказваме специални благодарности на доц. Магдалена Иванова за консултативно – методическата помощ по осъществяване на проекта.

Ася Кавръкова

*Програмен директор
Програма „Европейска интеграция и регионална стабилност“
Фондация „Отворено общество“ – София*

II. НАЙ-ЧЕСТО ИЗПОЛЗВАНИ СЪКРАЩЕНИЯ

1. **ЕС** – Европейски съюз;
2. **ЕК** – Европейска комисия;
3. **ОСП** – Обща селскостопанска политика;
4. **ГАТТ** – Общо споразумение по митата и търговията;
5. **СТО** – Световна търговска организация;
6. **БВП** – Брутен вътрешен продукт;
7. **ERDF** – European Regional Development Fund – Европейски фонд за регионално развитие (ЕФРР);
8. **ESF** – European Social Fund – Европейски социален фонд (ЕСФ);
9. **EAGGF** – The Guidance Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – Европейски аграрен фонд (ЕАФ);
10. **FIFG** – The Financial Instrument for Fisheries Guidance – Финансов инструмент за ориентирание на рибарството (ФИОР);
11. **ISPA** – The Instrument for Structural Policies for Pre-accession – Инструмент на структурните политики за предприсъединяването (ИСПА);
12. **SAPARD** – Special Accession Program for Agriculture and Rural Development – Финансов инструмент за развитие на селското стопанство (САПАРД);
13. **PHARE** – Poland Hungary Assistance Reform Economy – първообраз на Европейския социален фонд и Кохезионния фонд (ФАР);
14. **SPD(s)** – Single Programming Document(s) – единичен програмен документ;
15. **OP(s)** – Operational Program(s) – оперативна програма;
16. **CSF(s)** – Community Support Framework(s) – рамка за подкрепа;
17. **FIDIC** – Международна федерация на (независимите) инженери консултанти;

III. ЕВРОПЕЙСКИТЕ СТРУКТУРНИ ФОНДОВЕ

ОСНОВНА ИНФОРМАЦИЯ

ИЛИ

„КАКВО НЕПРЕМЕННО ТРЯБВА ДА ЗНАЕМ ЗА ТЯХ?“

(Магдалена Иванова)

Структурните фондове на Европейския съюз са основен инструмент за реализиране на политиката за икономическо и социално сближаване в рамките на Съюза.

На Европейския Съвет в Берлин на 24 и 25 март 1999 г. беше решено да бъдат предоставени 260 млрд. евро за структурни мерки в Европейския съюз за периода 2000-2006 г. От тази сума 213 млрд. евро са предвидени за 15-те страни членки, като от тях 195 млрд. евро са предназначени за Структурните фондове, 18 млрд. евро – във Фонда за сближаване. Останалите 47 млрд. евро са предназначени за стимулиране на предприемаческите процеси в страните кандидатки.

Структурните фондове на Европейския съюз имат дългогодишна история и обща философия: подкрепа по общите политики чрез програми и проекти от общоевропейски характер и предназначение. Новите програми (след 2000 г.) включват в по-голяма степен концентрация (географска и финансова) на усилията, реализирани чрез програми и проекти. Това на практика означава както създаване на подходящи управленски структури, така и прилагане в по-голяма степен на принципа за ефективно изразходване и контрол на средствата. Като пример може да бъде посочена бюджетната 2002 г.

Общият бюджет на Европейския съюз за 2002 г. е 98,6 млрд. евро. Тази сума е еквивалентът на около 1,1% от БВП на страните членки на Европейския съюз. Само една малка част, която представлява 4,9 млрд. евро или 5,1% от общия бюджет, е предназначена за издръжка на самите европейски институции. Основно средствата, формиращи общия бюджет на Европейския съюз, се използват за осигуряване на реализирането на всички общи политики на Съюза от опазване на околната среда до развитие на рибовъдството. Около 35% от тях се инвестират в европейските региони чрез Структурните фондове. Тези средства финансират предимно реализацията на най-важните инфраструктурни проекти като изграждане на мостове и пътища, разнообразие от трансгранични проекти, обучение и квалификация на работната сила. Значителна част, около 45% от бюджета на Европейския съюз за 2002 г., е предназначена за развитие на селското стопанство. Тенденцията за подобно разпределение на средствата в рамките на седем годишния период (2000-2006 г.) ще се запази, което поставя изключителни предизвикателства за целесъобразното им усвояване и в страните кандидатки, в т.ч. и България.

Усвояването на средствата от Структурните фондове, като част от бюджета на Европейския съюз, изисква и предполага разпределение на отговорностите между Европейската комисия и правителствата на страните членки:

1. Комисията преговаря и одобрява действията по програмите, предложени от страните членки и техните местни власти и разпределя средствата от фондовете;
2. Страните членки и техните местни власти управляват и изпълняват програмите, избират проектите и ги контролират;
3. Комисията осъществява мониторинга върху програмите, извършва одобрените плащания и проверява установените системи за контрол.

В рамките на Съюза действат 4 Структурни фонда (Европейският фонд за регионално развитие, Европейският социален фонд, Европейският аграрен фонд, Финансовият инструмент за рибовъдство) както и Фондът за сближаване (Кохезионният фонд).

Европейският фонд за регионално развитие (European Regional Development Fund – ERDF) финансира проекти в региони, отговарящи на цел 1 и акцентира върху големи инфраструктурни проекти, свързани с икономическото развитие и по-специално в областта на трансевропейските транспортни, телекомуникационни и енергийни мрежи. ЕФРР е най-големият „инвеститор“ за съхраняване на екологичното равновесие и опазването на околната среда. За да бъде финансиран инфраструктурен проект, той непременно трябва да отговаря на критерия за екологичност. Финансират се и значими проекти в областта на образованието и здравеопазването.

Подпомагането по Регионалния фонд се извършва с цел прилагането на общата регионална политика.

Европейският фонд за регионално развитие извършва и директни инвестиции за създаване на устойчива заетост в региони, отговарящи на цел 1 и цел 2. Осигурява и помощ за малки и средни предприятия на местно ниво в следните посоки: за бизнес-услуги като управление, пазарни проучвания и помощи за изследвания, инфраструктурни проекти, дейности в областта на туризма и културата, както и за повишаване на ефективността на местните структури. Специално внимание се обръща на повишаването на заетостта в регионите и най-вече по проекти, основани на местния опит в областта на заетостта.

Правната рамка на Европейския фонд за регионално развитие се съдържа в Регламент № 1783/1999 г., приет от Европейския парламент и Съвета на 12.07.1999 г.

Европейският социален фонд (European Social Fund – ESF) осигурява финансиране, съответно инвестиране в човешкия потенциал. ЕСФ подпомага образование и квалификация – обща и професионална, усъвършенстване на професионалните умения, професионално ориентиране и продължаваща до края на живота квалификация.

Финансирането по Европейския социален фонд стимулира заетостта и частната инициатива. Подпомага квалификацията на изпълнителския и техническия състав на изследователски и бизнес-центрове. Стимулира създаването на нови работни места.

Европейският социален фонд финансира и проекти за повишаване на ефективността на системите за образование и квалификация, включително и за квалификация на обучаващия персонал, както и връзките между образователните и изследователските структури.

Чрез ЕСФ се финансират и проекти за осигуряване на равни права на мъжете и жените.

Целта на финансирането е постигане на целите, заложи в общата социална политика.

Регламент № 1784/1999 г., приет от Европейския парламент и Съвета на 12.07.1999 г., установява правната основа на Европейския социален фонд.

Европейският аграрен фонд (The Guidance Section of the European Agricultural Guidance and Guarantee Fund – EAGGF) предоставя средства за инвестиции в областта на земеделието, с цел модернизация и увеличаване на продукцията и намаляване на цените, уеднаквяване на качеството, защитата на околната среда в контекста на общата аграрна политика.

Този фонд осигурява начални инвестиции за млади фермери и за системи за квалификация в областта на земеделието.

Аграрният фонд финансира проекти, свързани с горското стопанство и устойчивото му управление, както и такива за многостранни мерки за интегрирано развитие на земеделските области: обновяване на селата, алтернативни дейности – туризъм и занаяти, защита на околната среда и други.

Регламент № 1257/1999 г., приет на 17.09.1999 г. регулира помощта, отпускана чрез Европейския аграрен фонд.

Финансовият инструмент за рибовъдството (The Financial Instrument for Fisheries Guidance – FIFG) осигурява средства за възстановяването на флота и модернизация на плавателните съдове, приспособяването на рибовъдните дейности към рибния пазар и за социално-икономически мерки, за допълващи мерки, защита на рибните борси по бреговете ивици, за оборудване на пристанищата и рибовъдните стопанства и обучение на рибните фермери, за изработването и реализацията на продукцията и други, в контекста на общата селскостопанска политика.

Правната рамка на Финансовия инструмент за рибовъдството е установена с Регламент на Съвета № 1263/1999 г., приет на 21.06.1999 г.

Откриването му за България ще бъде възможно на един по-късен етап – когато се установи, че е налице нормативна и материална база за това.

Системата на управление на Европейските структурни фондове се основава на принципите на субсидираност и партньорство, с оглед бързото разпределение и ефикасното действие. Това означава, че всяка страна извършва действията и поема отговорностите по изпълнението на програмите в рамките на периода 2000-2006 г.

Общата правна рамка на Европейските структурни фондове се определя от Регламент № 1260/1999 г., приет от Съвета на 21.06.1999 г.

Разходването на средствата от Структурните фондове е основано на три вида документи. Понятието „програма” като правило се свързва с Single Programming Documents (SPDs) и с Operational Programmes (OPs), съставени от националните и местните власти и одобрени от Комисията. Оперативната програма може да бъде свързана само с Community Support Framework (CSF) – Рамка за подкрепа от общността. Прилагат се следните схеми за програмиране и разходване на средствата:

1. CSFs и OPs действат в държави или групи от региони от държави, отговарящи на цел 1. CSFs описват социалното и икономическо състояние на държавите или регионите, включени в Структурните фондове, определят приоритетите за развитие и целите, осигуряват финансовото управление, мониторинга, оценяването и системите за контрол. OPs посочват различните приоритети на CSFs за конкретния регион или за конкретно развивания сектор (транспорт, квалификация, подпомагане на бизнеса и т.н.);

2. SPDs в повечето случаи включват съвместно финансиране от Структурните фондове за суми по-малки от 1 млн. евро за регионите по цел 1, помощ за регионите по цел 2 и национална помощ по цел 3, и за рибовъдния сектор.

Структурните фондове са само допълнение към националното и регионалното финансиране. Това означава, че средствата по програмите не се покриват изцяло от Европейския бюджет и че винаги има съфинансиране на национално ниво – от публичния или частния сектор.

Всяка програма се създава съобразно определени приоритети и мерки. Взети заедно тези елементи образуват стратегията на развитие на програмата, която трябва да бъде следвана в процеса на нейното действие. За да бъдат финансирани проекти по определена програма, те трябва да съответстват на програмната стратегия.

В зависимост от своята специфика всеки от четирите Структурни фонда финансира точно определени типове проекти.

Следва да се вземе под внимание и фактът, че в определени случаи не е възможно всички разходи да бъдат поети от Структурните фондове. Някои типове схеми не отговарят на условията за финансиране от общността. Разход, направен преди датата, на която Комисията е получила искането за осигуряване на помощ не може да бъде възстановен под формата на финансиране от общността. Искания за покриване на разходи, извършени след датата, определена като крайна за финансиране, не се приемат.

След като общите приоритети на една програма бъдат установени от Комисията изборът на мерките и самите проекти е в прерогативите на страните членки.

IV. ФИНАНСИРАНЕ ПО ЦЕЛИ

ВАЖНО Е ДА ЗНАЕТЕ

(Магдалена Иванова)

Приоритетните цели на Европейските структурни фондове за периода 2000-2006 г. са:

ЦЕЛ 1: Развитие и структурно приспособяване на регионите, които изостават в развитието си (Региони в индустриален упадък) .

ЦЕЛ 2: Подпомагане на икономически и социални изменения в регионите, срещащи структурни затруднения (пострадали от реструктуриране на икономиката).

ЦЕЛ 3: Адаптация и модернизация на политиките и системите за обучение, квалификация и заетост (като за районите с рибопроизводство целта е адаптация на рибовъдните структури).

За постигането на цел 1 за настоящия период специално са създадени две програми: The Pease programme, която осигурява средства за мирното уреждане на конфликта в Северна Ирландия в периода 2000-2004 г. и специалната програма за подпомагане на точно определени региони в Швеция, които се отличават с ниска гъстота на населението.

На междинно подпомагане през 2000-2006 г. подлежат региони в Германия, Белгия, Испания, Франция, Италия, Ирландия, Холандия, Португалия и Великобритания. То се урежда с новите регламенти. Това са региони, които са се нуждаели от подпомагане през предходния период, но вече не отговорят на условията по цел 1. Предвидено е финансирането да бъде по четирите Структурни фонда, като считано от 31.12.2005 г. ще се спре отпускането на средства от Европейския фонд за регионално развитие. За постигането на цел 1 и за двата етапа са ангажирани Европейският фонд за регионално развитие, Европейският социален фонд, Европейският аграрен фонд и Финансовият инструмент на рибовъдство.

Като резултат през периода 2000-2006 г. се очаква финансирането да достигне до 22,2 % от населението на Общността, а за предходния период този процент е 26,6.

Критериите за подпомагане по цел 2 за предходния период са:

1. Равнище на заетостта под средното за Общността;
2. По-високо равнище от средното за Общността на работните места в индустриалния сектор;
3. Спад на заетостта в индустрията.

Условия, на които трябва да отговарят регионите, за да подлежат на подпомагане по цел 2 за настоящия период:

1. За индустриалните райони критериите от предходния период се запазват;
2. За земеделските райони: такива с ниска гъстота на населението или твърде голям брой на заетите в селското стопанство, съчетан с висок процент на безработица и обезлюдяване;
3. Градски райони, които отговарят поне на един от следните критерии: висок процент на безработица в голям период от време, голям процент бедност, екологични проблеми, голяма престъпност, спад или ниско ниво на образование;
4. Райони, които зависят от рибовъдство, в които е налице изключително висок процент на ангажираните в този сектор, в съчетание със спад на заетостта там.

За периода 2000-2006 г. регламентите предвиждат средствата да достигнат до повече от 18 % от населението на Общността. Комисията установява праговете на населението като отчита типа район (индустриален или земеделски) и като отчита нивото на безработицата в дългосрочен план. Страните членки изготвят списък на районите, които отговарят на горните критерии като се разграничават индустриалните от земеделските. В списъка се включват региони, в които засегнатото население е над 50 %. Комисията, с помощта на страните членки, определя окончателния брой на районите, които се подпомагат по цел 2. Списъкът е с валидност през 2000-2006 г., но подлежи на преразглеждане в средата на периода, когато могат да бъдат включени и нови региони.

Реализирането на цел 3 се осъществява чрез:

1. Активни мерки за редуциране на безработицата;
2. Активно включване на социално дезинтегрирани групи от населението в пазара на труда;
3. Повишаване на възможностите за професионална реализация чрез образователни програми и продължаващо обучение;
4. Разработване и реализиране на мерки за защита от безработица и адаптиране на освободените от работа;
5. Осигуряване на равни възможности за мъжете и жените на пазара на труда.

V. ЕВРОПЕЙСКИТЕ ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ

ИЛИ КАК СТРАНИТЕ КАНДИДАТКИ СЕ ВКЛЮЧВАТ В СТРУКТУРНИТЕ ПОЛИТИКИ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

(Магдалена Иванова)

Разширяването на Европейския съюз, който ще включи страните от Централна и Източна Европа (СЦИЕ), е най-голямото предизвикателство в историята на Съюза. Това на практика е процес на интегриране на страните кандидатки в структурните политики на Европейския съюз.

Този процес протича на няколко етапа:

1. **До 2000 г.** – продължаване на финансовото и техническо сътрудничество със държавите от Централна и Източна Европа, започнало с програмата Phare през 1989 г. Основните цели на програмата Phare след 2000 г. са съществено променени, с оглед бъдещото присъединяване. Програмата вече осигурява помощ за правната и административната подготовка на СЦИЕ за включването им в структурните политики на Съюза.

2. **От 2000 г. до момента на присъединяването** – предложената от Комисията структурна помощ през предприединителния период цели подпомагането на различни проекти, запознавайки съответните власти и всички заинтересовани институции в икономическата и социалната сфера на страната кандидатка с методите за изпълнение на подпомагането от Съюза. Тази помощ се предоставя чрез трите предприединителни финансови инструмента:

- ревизираната програма Phare;
- новия предприединителен Фонд за земеделие SAPARD;
- новия предприединителен структурен инструмент ISPA.

3. **След присъединяването** държавите ще имат пълен достъп до Структурните фондове. Макар да има и една нова идея – новите страни членки да продължават ползването на средства по SAPARD и ISPA в един преходен период, то окончателно решение по този въпрос все още няма.

Независимо от огромните усилия, които СЦИЕ полагат, интеграцията им към съществуващите структури и Общностните програми ще бъде комплексна и нелесна задача.

Предприединителната стратегия ще се изпълнява през периода 2000-2006 г. във всички СЦИЕ чрез:

1. *Установяване на всеобхватна предприединителна стратегия, с цел подготовка на държавите за присъединяване към Европейския съюз;*

2. *Осигуряване на различни форми на подпомагане от Съюза, обобщени в единна рамка – Споразуменията за присъединяване;*

3. *Приближаване на страните кандидатки към Процедурите и Политиките им за осъществяване на Общността, така че като резултат да ги подготви за работа по всички Структурни фондове и Европейски програми. Наред с това в този период се подпомага и усвояването и прилагането на Общоевропейското законодателство.*

Три финансови инструмента (програмни схеми) подпомагат страните кандидатки в процеса на присъединяване:

1. **PHARE**, чийто цели са консолидация на институциите на държавите, подготовката им за участие в програмите на Общността, регионално и социално развитие, реструктуриране на икономиката и стимулиране на малките и средни предприятия;

2. SAPARD, чийто цели са подпомагане на модернизацията на земеделието и осигуряване на селскостопанското развитие;

3. ISPA, чиято помощ е адресирана към развитие в областта на транспорта и мерките за защита на околната среда.

В периода 2000-2006 г. се предвижда да бъдат заделени 21 840 млрд. евро (по цени за 1999 г.) за страните кандидатки. За да бъдат усвоени ефективно тези средства, страните кандидатки трябва да познават Европейските структурните фондове, тяхната регламентация и механизми на действие.

В представената таблица са показани средствата, с които Европейската комисия ще подпомогне СЦИЕ в плановия период 2000-2006 г. по години чрез трите финансови инструмента.

Табл. 1

Средствата (в милиона евро), отпускани по години за периода 2000-2006 г., по финансови инструменти.

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	Общо
Phare	1560	1560	1560	1560	1560	1560	1560	10920
SAPARD	520	520	520	520	520	520	520	3640
ISPA	1040	1040	1040	1040	1040	1040	1040	7280
Общо	3120	3120	3120	3120	3120	3120	3120	21840

За подпомагането на интеграцията на бъдещите членки на Съюза, Комисията и съответната страна сключват Споразумение „Партньорство за присъединяване”, базирано на Национална програма за приемане на достиженията на правото на Европейските общности (Acquis communautaire). Една от целите на това партньорство е да осигури тясна координация между трите финансови инструмента, предоставящи финансова подкрепа след 2000 г. Това означава, че за да се избегне припокриване на дейностите, инвестициите на ISPA в транспортните мрежи и околната среда и подкрепата от SAPARD за земеделие и развитие на селските области, не могат да бъдат финансирани и от обновената програма PHARE.

VI. ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ И ДОКУМЕНТИ

1. ПРЕДСТАВЯНЕ НА ПРИНЦИПИТЕ НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ И ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИТЕ ФИНАНСОВИ ИНСТРУМЕНТИ НА ЕС

(Цвета Каменова)

СТРУКТУРНИ ФОНДОВЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ (ЕФРР)

Основна цел:

- Насърчаване на икономическото и социално сближаване в ЕС чрез намаляване на различията между регионите или социалните групи;
- Осигуряване на финансова подкрепа за регионите, чието развитие изостава спрямо общото икономическо развитие в ЕС, основно в сферите: транспортна, икономическа и социална инфраструктура, околна среда, местно развитие и малки и средни предприятия.

ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД (ЕСФ)

Основна цел:

- Реализиране на политиката на ЕС за заетостта;
- Осигуряване на финансова подкрепа за борба с безработицата, развитие на човешките ресурси, насърчаване интегрирането на пазара на труда, обучение и преквалификация.

ЕВРОПЕЙСКИ ФОНД ЗА ОРИЕНТИРАНЕ И ГАРАНТИРАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО (ЕФОГЗ)

Основна цел:

- Осъществяване на структурната реформа в сектора селско стопанство и развитието на селските райони;
- Финансово подпомагане развитието на селското и горското стопанство и селските райони в рамките на общата селскостопанска политика на ЕС;
- Фондът се състои от два отделни сектора:
  - Сектор „Ориентиране”
  - Сектор „Гарантиране”

ФИНАНСОВ ИНСТРУМЕНТ ЗА ОРИЕНТИРАНЕ НА РИБАРСТВОТО (ФИОР)

Основна цел:

- Осъществяване на структурната реформа в сектора рибарство;
- Финансово подпомагане адаптирането и модернизиранието на рибарството.

ПРИОРИТЕТНИ ЦЕЛИ НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

ЦЕЛ 1

Главен приоритет на политиката на ЕС за икономическо и социално сближаване:

Териториален обхват:

- Региони на ниво nuts II с БВП на глава от населението под 75% от средния за общността

Икономически показатели на регионите:

- Региони с ниско ниво на инвестиции;
- Ръст на безработицата по-висок от средния за общността;
- Ниско ниво на услугите за граждани и фирми;
- Слабо развита основна инфраструктура.

Общ брой на регионите:

- Около 50 региона, в които живее 22,2 % от населението на ЕС.

Размер на помощта за програмния цикъл 2000-2006 г.:

- 135,9 милиарда евро – близо 70 % от наличните ресурси.

Структурни фондове:

- ЕФРР, ЕСФ, ЕФОГЗ – сектор „Ориентиране”, ФИОР.

ЦЕЛ 2

Териториален обхват:

- Промислени райони;
- Селски райони;
- Градски райони;
- Райони, зависими от риболова.

Икономически показатели на регионите:

• Райони с ниво на развитие близко до средното за общността, но с различни социално-икономически трудности – висок ръст на безработицата, обезлюдяване и др.

Общ брой на населението:

- 68,17 млн. жители – 18% от населението на ЕС.

Размер на помощта за програмния цикъл 2000-2006 г.:

- 22,5 милиарда евро – около 11,5% от наличните ресурси.

Структурни фондове:

- ЕФРР, ЕСФ.

ЦЕЛ 3

Териториален обхват:

• Райони, покриващи цялата територия на ЕС и включващи цялата национална територия на страната членка, без да се вземат предвид специфичните характеристики на всеки отделен регион

Общ брой на населението:

- Цялото население на ЕС.

Размер на помощта за програмния цикъл 2000-2006 г.:

- 24,05 милиарда евро – 12,3% от наличните ресурси.

Структурни фондове:

- ЕСФ.

КОХЕЗИОНЕН ФОНД

Цели:

• Постигане на икономическо и социално сближаване и премахване на различията в стандарта на живот.

Нормативна база:

- Регламент 1164/1994 г. за създаване на Кохезионен фонд;
- Регламент 1386/2002 г. относно подробни правила за прилагането на регламент 1164/1994 г.;

Финансиране:

• Финансират се 80 – 85 % от разходите по конкретни проекти;

• 100 % за техническа помощ;

• Проекти, финансирани по останалите структурни фондове, не могат да получават средства от Кохезионния фонд;

• Критерии за разпределяне на средствата по страни:

- Население;
- БВП на глава от населението;
- Площ;
- Други социално-икономически фактори, в т.ч. състояние на транспортната инфраструктура.

Размерът на средствата по фонда за периода 2000 – 2006 г. е 18 млрд. евро

ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИ ФОНДОВЕ

ПРОГРАМА ФАР

Създадена през 1989 г. с цел осигуряване на техническа и финансова помощ

Нормативна база:

• Регламент 3906/1989 г. относно икономическата помощ за Република Унгария и Полската народна република;

• Регламент 1266/1999 г. относно координирането на помощта за страните кандидатки за членство в рамките на предприсъединителната стратегия, и за изменение и допълнение на регламент 3966/1989 г.;

Финансира 14 страни от ЦИЕ

Цели на програмата:

- Стимулиране на частния сектор;
- Насърчаване на приватизацията и реструктурирането на държавни предприятия;
- Модернизиране на финансовата и банковата система
- Развитие на пазари;
- Развитие на мрежа за социална сигурност;
- Насърчаване на чуждестранните инвестиции.

Приоритети:

Институционално укрепване на:

- Демократичните институции и законността;
- Държавната и местната администрация;
- Органите, отговорни за обществените услуги;
- Регулаторните и контролните органи на страните кандидатки за членство.

Инвестиции в:

- Околната среда;
- Индустрия;
- Транспорт;
- Стандартизиране на стоките;
- Условието на труд.

Система за финансиране:

1. *Помощта е безвъзмездна;*
2. *Съфинансиране от страните бенефициенти;*
3. *Инвестициите се съфинансират и от международните финансови институции (Световна банка, ЕБВР, ЕИБ);*
4. *Разпределянето на средствата по страни е в зависимост от следните критерии:*

- БВП
- Население
- Площ

Изпълнение на програмата:

- Програмата се реализира чрез **децентрализираната система за изпълнение** (система за прилагане на програма ФАР, при която част от управлението и отговорността са прехвърлени към страната бенефициент);
- **Органи за изпълнение:**
  - Национален фонд;
  - Централно звено за финансиране и договориране;
  - Изпълнителни агенции;
- **Органи на ЕС:**
  - Комитет за управление.

ПРОГРАМА ИСПА

Цели:

- Икономическо и социално сближаване с ЕС на страните кандидатки;
- Достигане на екологичните стандарти на ЕС;
- Разширяване и свързване с трансевропейските транспортни коридори.

Нормативна база:

- Регламент 1267/1999 г. за създаване на структурен предприсъединителен механизъм

Годишен бюджет от 1,04 милиарда евро

Разпределението на помощта за всяка страна кандидатка се определя на базата на критериите за:

- Население;
- Площ;
- БВП на глава от населението.

Общи условия:

- Развитие на допълнителни дейности, свързани с присъединяването;

- Национално съфинансиране;
- Използване и на други източници на финансиране;
- Съответствие на проектите с нормите, стандартите и секторните политики на ЕС;
- Достатъчно голям размер на проектите; **Финансови условия:**
- **Условия по отношение на проектите:**
  - Общата сума на проектите да не е по-малка от 5 млн. Евро;
  - Постигане на баланс между мерките в областта на околната среда и транспорта;
  - Възможност за финансиране на техническата помощ;
  - Финансират се 75 % от общите разходи за конкретен проект;
  - Размерът на помощта може да бъде увеличен до 85 %;
  - 100 % финансиране на техническата помощ;
- **Помощта може да бъде под формата на:**
  - Безвъзмездна помощ;
  - Заем. **Условия за стартиране на програмата:**
    - Национални секторни стратегии по ИСПА;
    - Меморандум за разбирателство (финансов меморандум) между ЕК и правителствата на страните бенефициенти;
    - Идентификация на проектите.
- **Идентификация на проектите (мерките)**
- **Подготовка на проекта:**
  - Молба до ЕК от страната бенефициент;
  - Оценка на проекта.

ПРОГРАМА САПАРД

Цели:

- Подпомагане прилагането на законодателството на ЕС, свързано с общата селскостопанска политика;
- Решаване на проблемите, влияещи върху адаптирането на земеделието и селските райони към условията в ЕС.

Нормативна база:

- Регламент 1268/1999 г. относно предоставяне на финансова помощ от страна на общността за предприсъединителни мерки за развитие на земеделието и селските райони в страните кандидат членки от ЦИЕ по време на предприсъединителния период. **Институционално осигуряване на предприсъединителните фондове:**

- Разплащателен орган;
- Изпълнителни агенции;
- Краен бенефициент;
- Съвместен комитет за наблюдение (мониторингов комитет).

Схема 1

Общ механизъм за координация по предприсъединителните програми на ЕС

ИНИЦИАТИВИ НА ОБЩНОСТТА

За финансовия период 2000 – 2006 г. **инициативите на общността са:**

- **Equal** – финансиране на програми за борба срещу дискриминацията и неравенството на пазара на труда;

Финансира се от ЕСФ.

- **Leader+** – финансиране на проекти за развитие на селските райони чрез интегрирани програми и местни инициативи;

Финансира се от ЕФОГЗ.

За финансовия период 2000 – 2006 г. **инициативите на общността са:**

- **Interreg III** – финансиране за подпомагане на трансграничното, транснационалното и междурегионалното сътрудничество с цел насърчаване на балансирано и устойчиво развитие на европейската общност;

Финансира се от ЕФРР.

- **Urban II** – финансиране на програми в градове, засегнати от значителни икономически и социални трудности, с цел постигане на устойчиво развитие на градовете и западащите урбанизирани територии;

Финансира се от ЕФРР.

ОБЩА РАМКА И РАЗМЕР НА ФИНАНСИРАНЕТО ПО СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ И КОХЕЗИОННИЯ ФОНД

Обща рамка:

Размерът на участието на бюджета на общността чрез **Структурните фондове** е в следните граници:

- Максимум 75% от общата стойност и поне 50% от обществените разходи в случаите на мерки, предприети в регионите за подкрепа по цел 1;

- Максимум 50% от общата стойност и поне 25% от обществените разходи в случаите на мерки, предприети в останалите региони;

- В изключителни случаи, 100% от общата стойност за мерки, предприети по инициатива на комисията за подготвителни проучвания и техническа помощ;

- Максимум 70% от средствата се насочват към региони и социални групи, чието развитие изостава в сравнение с показателите на общността;

- Базата за оценка е БВП на глава от населението. Страни и региони с БВП под 75% от средния за общността попадат в групата на страните по цел 1;

- Във всички случаи е необходимо **съвместно финансово участие по Структурните фондове и от националните бюджети;**

Размерът на участие на бюджета на общността, предоставян чрез **Кохезионния фонд** е:

- 80% до 85% от обществените разходи, включително разходите в рамките на административните или законодателни структури;

- Действителният размер на съдействието се определя в зависимост от вида на извършваните дейности.

РАЗМЕР НА ФИНАНСИРАНЕТО

Табл. 2

Трансфери през новия програмен цикъл 2000–2006 г.

ФОНДОВЕ	СУМА (ЕВРО)
СТРУКТУРНИ ФОНДОВЕ, В Т.Ч.:	195 000 000 000
ИНИЦИАТИВИ НА ОБЩНОСТТА	10 440 000 000
КОХЕЗИОНЕН ФОНД	18 000 000 000
ОБЩО:	223 440 000 000

ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ И КОХЕЗИОННИЯ ФОНД

Структурните фондове се основават на пет основни принципа:

- Концентрация;
- Програмиране;
- Партньорство;
- Допълняемост;
- Субсидиарност.

РЪКОВОДНИ ПРАВИЛА ЗА ПРИЛАГАНЕТО НА СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ И КОХЕЗИОННИЯ ФОНД

Институционална рамка

Управляващ орган на оперативна програма:

- Изгражда система за събиране на финансова и статистическа информация;
- Изготвя, актуализира и изпълнява оперативната програма;
- Изготвя и съгласува условията и реда за избор на проекти за съответната оперативна програма;
- Извършва наблюдение и контрол на проектите и бенефициентите;
- Установява допустимостта на направените от бенефициентите разходи и извършва плащания;
- Информира разплащателния орган за нередности;
- Участва в междинната оценка и изработването на годишния и заключителния доклад за оперативната програма.

ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ

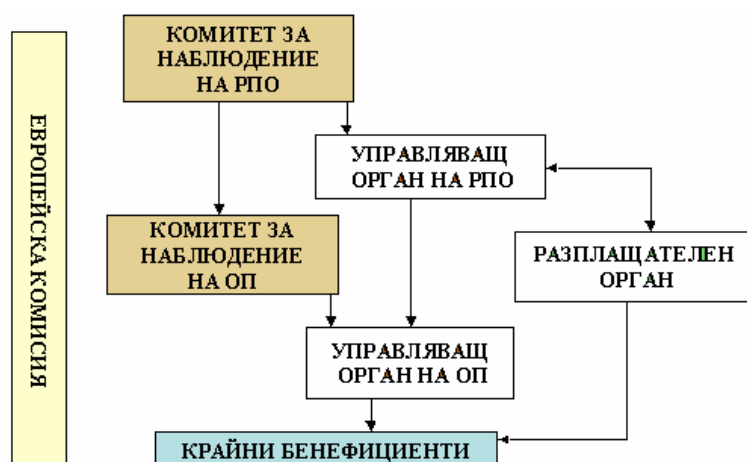
Разплащателен орган:

- Изготвя и представя заявки за плащания;
- Получава средствата от ЕК;
- Удостоверява пред ЕК съответствието на извършените разходи с условията за предоставяне на помощта по Структурните фондове.

НАБЛЮДЕНИЕ

- Комитет за наблюдение на рамката за подкрепа от общността;
- Комитет за наблюдение на оперативна програма;

Схема 2:

ЗАКОНОДАТЕЛНА РАМКА НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ, РЕГЛАМЕНТИРАЩА ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИТЕ И СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ, И КОХЕЗИОННИЯ ФОНД

РЕГЛАМЕНТИ ОТНОСНО ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ:

- **Регламент на съвета (ЕС) № 622** от 16 март 1998 г. относно помощта за страните кандидатки в рамките на стратегията за предприсъединяване и по-специално за създаване на **партньорства за присъединяване**;
- **Регламент на съвета (ЕС) № 1266** от 21 юни 1999 г. относно координацията на помощта за страните кандидатки в рамките на стратегията за предприсъединяване и изменящ регламент на ЕИО № 3906/89 (за програма ФАР);
- **Регламент на съвета (ЕС) № 1267** от 21 юни 1999 г. относно създаване на **инструмент за структурни политики за предприсъединяване (ИСПА)**;
- **Регламент на съвета (ЕС) № 1268** от 21 юни 1999 г. относно подкрепата на общността за предприсъединителните мерки за развитие на земеделието и селските региони в страните кандидатки от Централна и Източна Европа в предприсъединителния период (**за програма САПАРД**);
- **Регламент (ЕС) № 2759** от 22 декември 1999 г., определящ правилата за прилагане на регламент № 1268/1999 относно подкрепата на общността за предприсъединителните мерки за развитие на земеделието и селските райони в страните кандидатки от Централна и Източна Европа в предприсъединителния период.

РЕГЛАМЕНТИ ОТНОСНО СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ:

- **Регламент на съвета (ЕС) № 1260** от 21 юни 1999 г. относно **общите условия за Структурните фондове**;
- **Регламент (ЕС) № 1783** от 12 юли 1999 г. на Европейския парламент и на съвета относно **Европейския фонд за регионално развитие (ЕФРР)**;
- **Регламент (ЕС) № 1784** от 12 юли 1999 г. на Европейския парламент и на съвета относно **Европейския социален фонд (ЕСФ)**;
- **Регламент на съвета (ЕС) № 1257** от 17 май 1999 г. относно помощта за развитие на селските райони от **Европейския фонд за ориентиране и гарантиране на земеделието (ЕФОГЗ)**;
- **Регламент на съвета (ЕС) № 1258** от 17 май 1999 г. относно финансирането на **общата селскостопанска политика**;
- **Регламент на съвета (ЕС) № 1263** от 21 юни 1999 г. относно **финансовия инструмент за ориентиране на рибарството (ФИОР)**;
- **Регламент на съвета (ЕС) № 179** от 28 януари 2002 г. изменящ регламент (ЕС) № 2792/1999 г. относно подробните правила и норми за **структурната помощ на общността за сектора рибарство**.

РЕГЛАМЕНТИ ОТНОСНО КОХЕЗИОННИЯ ФОНД:

- **Регламент на съвета (ЕС) № 1264** от 21 юни 1999 г. изменящ регламент (ЕС) № 1164/94 г. относно създаването на **Кохезионен фонд**;
- **Регламент на съвета (ЕС) № 1265** от 21 юни 1999 г. изменящ Анекс II към регламент (ЕС) № 1164/94 г. относно създаването на Кохезионен фонд;
- **Регламент на съвета (ЕС) № 1386** от 29 юли 2002 г. относно подробните правила за прилагане на регламент (ЕС) № 1164/94 по отношение на системите за управление и контрол на помощта, отпускана от Кохезионния фонд, и процедурата за извършване на финансови корекции.

2. ПРЕДСТАВЯНЕ СТРАТЕГИЯТА НА РЪБЛГАРИЯ ЗА УЧАСТИЕ В СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ НА ЕС.

КООРДИНАЦИЯ И РОЛЯТА НА ИНСТИТУЦИИТЕ В УПРАВЛЕНИЕТО НА НАЦИОНАЛНО И РЕГИОНАЛНО РАВНИЩЕ

(Силвия Инджова)

Приета с Решение на Министерския съвет № 312 от 28.05.2002 г. Изготвена в съответствие с основните изисквания за планиране, администриране и прилагане на Структурните и Кохезионния фондове на ЕС – Регламент на ЕС 1260/99 и 1164/99 и в изпълнение на „План 2000” на ЕК

ОСНОВНИ ИЗИСКВАНИЯ НА ЕС, ПРИ ОСИГУРЯВАНЕТО И СПАЗВАНЕТО НА КОИТО БЪЛГАРИЯ ЩЕ ПОЛУЧИ СРЕДСТВА ОТ КОХЕЗИОННИЯ И ОТ СТРУКТУРНИТЕ ФОНДОВЕ НА ЕС

- Ясно разработени програмни документи;
- Действаща правна и институционална рамка, осигуряваща подготовката, изпълнението, наблюдението и оценката на плановите документи и проекти;
- Ефективно функциониращи механизми и процедури за финансов контрол.

ОСНОВНИ ХАРАКТЕРИСТИКИ НА СТРАТЕГИЯТА

- **Дългосрочна** – обхваща периода до 2006 г. и включва дейности, които ще се реализират и след присъединяването;
- **Офанзивна** – с проактивен характер, ориентирана да отразява промените в средата и да се адаптира към тях;
- **Динамична** – трябва да се реализира в ускорени срокове като един от приоритетите на правителството с цел ускоряване процеса на присъединяване;
- **Координирана** (стратегия на общите действия) – изисква координирани, обединени и интегрирани усилия на много звена от публичния сектор за нейното реализиране.

ОБЩА ЦЕЛ НА СТРАТЕГИЯТА

Изграждане на работещи институционални механизми за ефективно използване на Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС след присъединяването на България към ЕС.

СПЕЦИФИЧНИ ЦЕЛИ НА СТРАТЕГИЯТА

- Законодателни мерки за усвояване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС;
- Мерки за изграждане/развитие на институциите отговорни за усвояване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС при спазване на принципа на приемственост;
- Идентифициране на социално-икономическите партньори;
- Повишаване на административния капацитет и осигуряване на публичност и прозрачност на Стратегията.

КЛЮЧОВИ МОМЕНТИ НА СТРАТЕГИЯТА

- Възлагане на Агенцията за Икономически анализи и прогнози разработването на Национален план на развитие в съответствие с изискванията на Регламент на ЕС 1260/99, като за целта актуализира и финализира НПИР 2000-2006 г.;
  - Министерство на финансите се определя за Управляващ орган на Рамката за подкрепа от Общността;
  - Цялостното управление и координация на Кохезионния фонд ще се осъществява от Министерство на финансите.
- Определят се:**
- Регионална оперативна програма с Управляващ орган Министерство на регионалното развитие и благоустройството;

- Секторна оперативна програма „Развитие на конкурентноспособността на българската икономика” с Управляващ орган Министерство на икономиката;
  - Секторна оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” с Управляващ орган Министерство на труда и социалната политика;
  - Секторна оперативна програма „Развитие на земеделието и селските райони” с Управляващ орган Министерство на земеделието и горите;
  - Развитие на базисната инфраструктура в областта на транспорта и околната среда в общонационален план ще се финансира от Кохезионния фонд
  - Управлението, наблюдението и реалното изпълнение на мерките, финансирани чрез Кохезионния фонд, в т.ч. плащането към крайните бенефициенти на конкретните проекти е изцяло в компетенциите на:
    - Министерство на транспорта и съобщенията и Изпълнителна агенция „Пътища” за проекти в областта на транспорта;
    - Министерство на околната среда и водите – за проекти в областта на околната среда.
  - Определя се един Разплащателен орган за Структурните фондове и Кохезионния фонд на ЕС – Националният фонд към Министерство на финансите;
  - Към Управляващите органи на Оперативните програми и Изпълнителните агенции на Кохезионния фонд действат Разплащателни отдели – отговорни за извършване на плащанията към бенефициентите.
- Създават се:**
- Комитет за наблюдение на Рамката за подкрепа от Общността;
  - Комитет за наблюдение на Кохезионния фонд;
  - Комитети за наблюдение на Оперативните програми.

Усвояване на средствата от Структурните и Кохезионния фондове на ЕС – управление

- **Управляващият орган на Рамката за подкрепа от Общността** е органът, който отговаря за ефикасността и правомерността на управлението и изпълнението на Структурните фондове в страната.
- **Управляващият орган на Оперативна програма** е органът, който отговаря за ефикасността и правомерността на управлението и изпълнението на съответната Оперативна програма.
- **Управляващият орган на Кохезионния фонд** е органът, който отговаря за ефикасността и правомерността на управлението и изпълнението на мерките и проектите, финансирани от Кохезионния фонд в страната.

Какво е необходимо да направим в изпълнение на Стратегията?

- Синхронна съвместна работа на всички институции, обединени и интегрирани усилия на всички министерства за изпълнение на Стратегията в поставените срокове 2004-2005 г.;
- Преструктуриране на министерствата в кратки срокове (март 2003 г.), така че да се изградят постоянни ресурсно обезпечени дирекции, които ще бъдат Управляващ орган на оперативните програми;
- Постоянство на провежданата кадрова политика по отношение на институциите, които ще управляват средствата от ЕС с цел достигане на максимална ефективност на вложените средства за обучение, квалификация и трансфер на ноу-хау;
- Силна политическа воля България да изгради адекватни и работещи структури за управление на средствата от ЕС при достигане на 100% усвояване на средствата от ЕС.

VII. ПРОГРАМЕН ЦИКЪЛ И ОПИТЪТ НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ

1. ПРОГРАМИРАНЕ (ОСНОВНИ ЕЛЕМЕНТИ НА ПРОГРАМНИЯ ЦИКЪЛ)

(Мирослава Георгиева)

ОСНОВНИ ПОНЯТИЯ

- Програмиране;
- План за развитие;
- Рамка за подкрепа от Общността;
- Единен програмен документ;
- Оперативни програми;
- Програмно допълнение;
- Мерки.

ОСНОВНИ ДЕФИНИЦИИ

• **Програмиране** – процес по организиране, взимане на решения и финансиране, извършван поетапно за изпълнение на многогодишна база на съвместната дейност на Общността и страните членки за постигане на стратегически цели;

• **План за развитие** – анализ на ситуацията и определяне на приоритетните потребности и цели, стратегия, приоритети на планираните дейности, техните специфични цели и съответните индикативни финансови ресурси;

• **Рамка за подкрепа от Общността** – одобрен от Комисията документ, съгласуван със страните членки, за които се отнася, съобразен с оценката на представения от страната членка план и съдържащ стратегията на действие от страна на Фондовете и страната членка, техните специфични цели, приносът на Фондовете и други финансови източници. Този документ се разделя на приоритети и се реализира посредством една или повече оперативни програми;

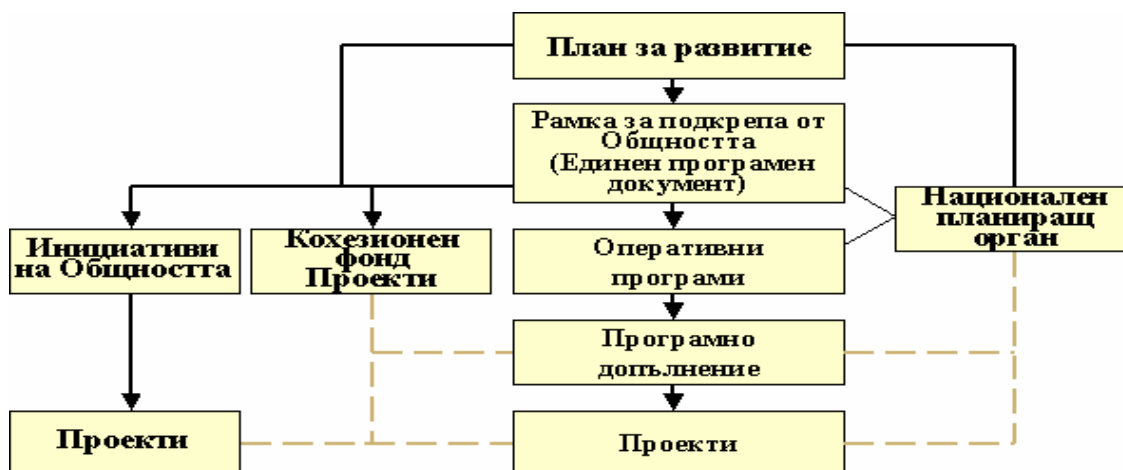
• **Единен програмен документ** – единен документ, одобрен от Комисията, съдържащ същата информация, която може да се намери и в рамката за подкрепа от Общността и оперативната програма;

• **Оперативни програми** – одобрен от Комисията документ за реализация на Рамката за подкрепа от Общността, съдържащ постоянен набор от приоритети, обхващащ многогодишни мерки и мерки, които могат да се реализират чрез ресурсите на един или повече Фондове. Интегрирана оперативна програма означава оперативна програма, финансирана от повече от един фонд.

• **Мярка** – средствата, с които един приоритет се изпълнява за период от няколко години и които позволяват проектите да бъдат финансирани. Всяка схема за подкрепа, или всяка помощ, отпускана от органи на страните членки, или група от схеми за подкрепа или грантове от този тип, или всяка комбинация между тях, която има същите цели, се дефинира като мярка.

Схема 1

Рамка на програмиране в ЕС

ПРОГРАМЕН ЦИКЪЛ

Схема 2

План за развитие на земеделието и селските райони (Секторна оперативна програма)

Подготовка на плана	ДИРЕКЦИЯ "РСРИ" МЗГ координира подготовката на плана: •Междуведомствени работни групи •Координация с Националния план за икономическо развитие; •Координация с всички заинтересовани страни - социални партньори, НПО, бизнес, др.
Предварителна оценка	
Приемане от МС Одобрение от ЕК	
Прилагане	Агенция САПАРД
Наблюдение	Комитет за наблюдение на Програма САПАРД Постоянни работни групи към Комитета за наблюдение
Оценка	

СЪДЪРЖАНИЕ НА ОПЕРАТИВНАТА ПРОГРАМА

- Количествено описание на сегашното състояние на сектора, което да показва несъответствията, недостатъците и потенциала за развитие, основните резултати от предишни програми;
- Описание на предложената стратегия, количествено определените цели, избраните приоритети и географския обхват;
- Предварителна оценка на социалноикономическо въздействие и въздействие върху околната среда
  - Индикативна таблица за финансовите ресурси по години и източници на финансиране;
  - Компетентните органи, отговорни за прилагане на програмата;
  - Описание на мерките, предвидени за осъществяване на плановете и особено схемите за отпускане на помощи, включително и на тези, необходими за оценка правилата на конкуренция;
  - Описание на условия, които ще осигурят правилното изпълнение на програмата, включително наблюдение и оценка, определяне на количествените показатели за оценка и мерките за контрол и санкции;
  - Резултатите от консултациите и разпоредбите за асоцииране на компетентните власти и органи, а също така и съответните социални, икономически и екологични партньори.

СЪДЪРЖАНИЕ НА МЯРКАТА

- Принос на мярката към общите цели на Програмата
  - Обосновка
  - Връзка с други мерки
  - Цели
  - Описание
- Допустими инвестиции по мярката
- Допустими разходи
- Финансови условия
- Избираеми бенефициенти
- Критерии за избираемост
- Придружаваща документация
- Критерии за оценка на проекти

- Условия за подпомагане
- Географско покритие
- Специфично национално законодателство
- Публичност на мярката
- Прилагаща институция
- Бюджет
- Показатели за мониторинг и оценка на резултатите

БЕНЕФИЦИЕНТИ ПО МЯРКАТА

- Всички общини от селските райони на страната

КРИТЕРИИ ЗА ИЗБИРАЕМОСТ

- Проектите трябва да са предложени от община;
- Проектите трябва да фигурират в Плана за развитие на съответната община;
- Проектите трябва да се осъществяват на територията на селските райони на страната;
- Проектите трябва да имат положително становище от съответния областен съвет за регионално развитие относно социалноикономическата необходимост от проекта.

УСЛОВИЯ ЗА ПОДПОМАГАНЕ

- Проектите с отрицателен ефект върху околната среда няма да бъдат финансирани по мярката;
- Проектите, одобрени за финансиране по програма САПАРД, не могат в същото време да бъдат подпомагани по друга програма на ЕС;
- Подпомаганият трябва да съдейства на МЗГ и Агенция САПАРД или ЕС, оторизирани да контролират или одитират реализацията на проекта;
- Отпуснатата субсидия трябва да бъде върната в случаите когато придобитите/подобрените с помощта на Програмата ДМА не се използват по предназначението им или са продадени или отдадени под наем за срок от 5 години след последното извършено плащане от САПАРД Агенцията;
- Подпомаганият може да получи подкрепа до 5 пъти в рамките на периода на действие на програмата до максималната сума на допустимите разходи за един проект;
- За нов проект може да се кандидатства след приключване и приемане на предишния;
- Проектите по тази мярка няма да генерират значителни нетни приходи.

ДОПУСТИМИ РАЗХОДИ

Инвестиционните разходи ще се считат допустими за подкрепа, ако отговарят на условията на Чл. 4, Секция Б от Многогодишното финансово споразумение между ЕК от страна на Европейската общност и Република България, сключено на 18.12.2000 г. (ДВ бр.17/23.02.2001 г.)

ФИНАНСОВИ УСЛОВИЯ

- Проектите по тази мярка са от инфраструктурен тип, негенериращ значителни нетни приходи и следователно могат да бъдат финансирани до 100%;
- Публичният принос ще възлиза до 100% (ЕС: 75% и национални: 25% от общата допустима стойност на проекта) и средствата ще бъдат предоставяни на общинските власти. Максимален размер на помощта за един проект е 1 млн. евро;
- Минимален размер на помощта за един проект е 30 хил. евро;
- Разходите за възнаграждения на архитекти, инженери и консултанти, правни услуги, разходи за технико-икономическа оценка и анализи, придобиване на лицензи и патенти, за подготовка (включително оценка на въздействие върху околната среда) и/или изпълнение (включително строителен надзор) на проекта, пряко свързани с мярката, ще бъдат възстановявани в размер до 12% от общите допустими разходи по проекта;
- Изграждане на инфраструктура за частни домакинства и лица няма да бъде подпомагано.

ГЕОГРАФСКО ПОКРИТИЕ

- Всички селски райони на страната. Приоритет ще се дава на изостаналите селски райони и районите с потенциал за развитие на туризма.

Табл. 1 – Критерии за оценка на проекти

КРИТЕРИИ ЗА ОЦЕНКА НА ПРОЕКТИТЕ	Точки	
	ДА	НЕ
Географското положение на населеното място/общината – изостанал селски район	50	0
Географското положение на населеното място – район с потенциал за развитие на туризма	10	0
Наличие на валиден работен проект	10	0
Участие на местните хора във вземането на решения за проекта (одобрени от местните НПО)	10	0
В общината има завършени частни проекти, подпомогнати по програма САПАРД	10	0
В общината има проекти по други програми за развитие	10	0
Общо	100	0

2. МОНИТОРИНГ (ФАЗИ НА ПРОЕКТИТЕ И ТЯХНОТО НАБЛЮДЕНИЕ)

2.1.

(Магдалена Иванова)

Табл. 1

Pre-accession funds	Monitoring			
	EU authorities		National authorities	
	Managing	Supervising	Managing	Supervising
SAPARD	MC	MGC DGA	NA	MF-MEUF; MF-CFCU; MFA; CA
PHARE	MC	MGC DGE DGEN	NA	MF-MEUF; MF-CFCU; MFA; CA
ISPA	MC	MGC DGRP DGT	NA	MF-MEUF; MF-CFCU; MFA; CA
Regular European Programmes Horizontal	PC	UDG	NA	MF-MEUF; MF-CFCU; SC; MFA; CA
Any other programmes Vertical	PC	UDG	NA	MF-MEUF; MF-CFCU; SC; MFA; CA

Легенда

• Monitoring Committee	MC
• DG-s	
○ DG Enlargement	DGE
○ DG Agriculture	DGA
○ DG Enterprises	DGEN
○ DG Regional policy	DGRP
○ DG Transport	DGT
• Units from DG-s	UDG
• Managing committees	MGC
• Ministry of foreign affairs	MFA
• Steering committee	SC
• Committee for association	CA
• Program committee	PC
• National agencies	NA
• Ministry of finance - Central financial and contracting unit	MF-CFCU
• Ministry of finance - Management of EU funds unit	MF-MEUF

2.2.

(Светлана Александрова)

Мониторингът е система за извършване на редовен отчет за хода на изпълнението на проекти, чрез събиране, подготовка и предаване на аналитична информация на ръководството на проекта и другите свързани с процеса страни.

Цел на мониторинга – да определя и решава проблеми възникнали по време на изпълнението на проекта.

Характеристика на мониторинг:

- системен
- периодичен
- съществен компонент от управлението на проекта – фаза реализация
- конкретен
- следва правила – документи на ЕС като методически указания
- интегрира планиране и отчет

Мониторингът покрива три области:

- изпълнение
- постигнати резултати
- финанси

Видове мониторинг според обекта на наблюдение:

- **Общ** – мониторинг по изпълнение на всеки отделен проект в рамките на програма (цели, резултати, дейности, дългосрочни и средносрочни ефекти- включени в логическата рамка).
- **Оперативен мониторинг** – непрекъснато наблюдение – система за редовен отчет в хода на изпълнението на проекта, постоянен.

Индикатори за извършване на мониторинг на проекта

- общи данни
- планови и отчетни данни
- логическа матрица на проекта
- финансово изпълнение – дата

Общи данни

- име на проекта;
- номер на проекта;
- проектн фиш;
- бюджет на проекта;
- дата на приключване;
- договор;

- екип на проекта – таблица и допълнителна информация;

Планови и отчетни данни

- месечен отчет – по даден образец;
- справка за разпределението на проектите по региони, населени места и вид на проекта;
- справка за видовете проекти в рамките на програмата;
- справка за планираната и реализираната заетост по отделни проекти в рамката на програмата;
- справка за извършена дейност – планирано и извършено обучение;
- графици;

Документи, които се важни за мониторинга

- финансов меморандум
- програмен (проектен фиш
- техническо задание на проекта
- оперативно ръководство на програмата
- работна програма

3. ОЦЕНКА (EX-ANTE, MID-TERM, EX-POST)

(Магдалена Иванова)

Видове оценки:

Предварителна (Ex-ante)

- Отговорност на страната
- Задачите на ex-ante Специално внимание трябва да бъде отделено на влиянието на програмите и проектите върху:
  - Околната среда
  - Пазара на труда
  - Равнопоставеност между мъже и жени

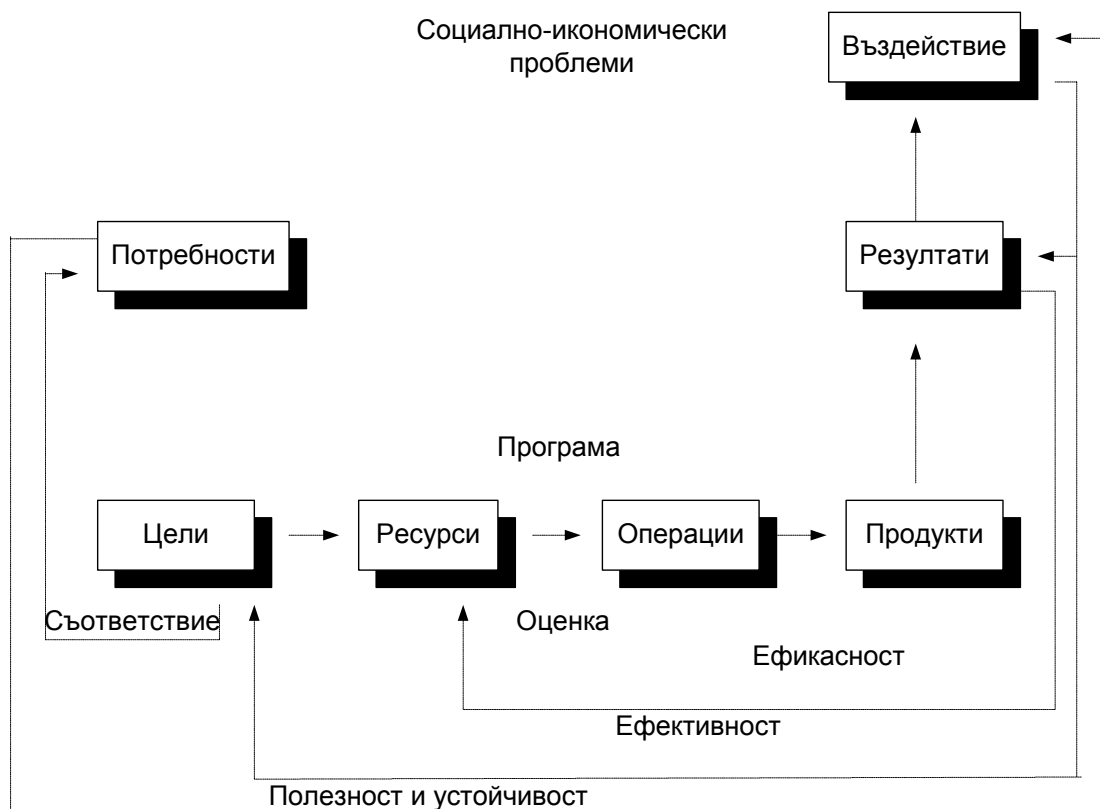
Средносрочна (Mid-term)

- Отговорност на страната в партньорство с Комисията
- Комисията приема приложимостта на оценката
- Целта на средносрочната оценка е определена
- Организира се от съответните ведомства, управляващи програмите
- Реализира се от независими оценители
- За справяне с различните оценки, управляващите ведомства създават система за събиране и поддържане на статистически и финансови бази-данни
- Управляващите ведомства трябва да предоставят информация, както за средносрочна, така и за последваща оценка
- Комитета по наблюдение проверява установените факти и може да препоръча промени в програмата
- Средносрочна оценка се очаква да бъде направена на всички програми до края на 2005 г.

Последваща (Ex-post)

- ЕК носи основна отговорност за последващата оценка в партньорство със съответната страна
- Целите на последващата оценка са определени
- Последващата оценка се осъществява от независими оценители в рамките на три годишен период след завършването на програмата

Схема 1
Ключови въпроси на оценяването

4. КОНТРОЛ – ТЕКУЩ И ПОСЛЕДВАЩ.

(Магдалена Иванова)

Предварителен

- Какво включва?
  - Наблюдение и одобрение на договорите и тръжните процедури
  - Наблюдение на спазването на Practical guide и FIDIC
- Кой го извършва?
  - EuropeAid за PHARE/EDG Regional Policy за ISPADG Agriculture за SAPARD

Последващ (разширена децентрализация)

- Преход към методите на управление на Структурните фондове
- Означава, че Комисията постепенно ще започне отмяна на предварителния контрол за сметка на последващия

Одит

- Всички договори подлежат на одит
- Всички фондове или други прилагачи инструменти подлежат на одит от ЕК и/или от Сметната палата на ЕС

Вътрешен

- Кога се прави?
  - Когато това е необходимо
- По всяко време, в зависимост от способността на контролната система в съответното министерство или организация, изпълняваща проектите
  - Вътрешен контрол от българската Сметна палата
  - Вътрешен контрол от Агенцията за държавен финансов контрол

ционните проекти, които не генерират значителни приходи общата публична субсидия е 100%, от които 75% от ЕС и 25% от ДБ програми;

Регламент на ЕС за САПАРД № 1268/99 г.:

чл. 1 (2) Помощта от страна на Общността ще бъде съобразена с условията, залегнали в рамковите споразумения за Партньорство за присъединяване и ще бъде използвана изключително за:

- решаване на приоритетни и специфични проблеми в процеса на устойчиво адаптиране на земеделския сектор и селските райони в страните кандидатки;
- улесняване изпълнението на законодателството на ЕС по отношение на ОСП и свързаната с нея политика, прилагана в други области.

Прилагане на Програма САПАРД

- 20 октомври 2000 г., Решение на ЕК С/2000/3058 за приемане на Национален план за развитие на земеделието и селските райони по САПАРД на Р.България;

- 15 май 2001 г., Решение на ЕК С/2001/1428 за прехвърляне на управлението на помощта на Агенция в Р. България за прилагане на 3 от 11 мерки от НПРЗСР:

- Инвестиции в земеделските стопанства;
- Подобряване на маркетинга и преработката на земеделски продукти;
- Разнообразяване на икономическата дейност в селските райони.

Основният нормативен документ е Закон за ратифициране на многогодишното финансово споразумение 2000-2006г. между Европейската общност и Република България по Специалната пред-присъединителна програма на Европейския съюз за развитие на земеделието и селските райони в Република България, (приет от Народното събрание на 9 февруари 2001г.) (ДВ №17 от 23 февруари 2001г.) 1 юни 2001, официален старт на трите мерки чрез публикуване на условията в ДВ (бр.50)

- 24 април 2002 г., Решение на ЕК за одобрени изм. и доп. по 6 мерки от НПРЗСР, с което стартира подготовката на акредитацията им;

- Измененията и допълненията на последните две мерки от плана са предадени за обсъждане на ЕК;

Табл. 1

Данни за одобрените проекти по мерки до 31.10.2002 г. в лв.

Мярка	Брой	Стойност на проектите	Субсидия САПАРД	% на усвояемост за 2000г.
Инвестиции в Земеделски Стопанства	186	79 925 532,36	39 930 071,77	105%
Подобряване на преработването и маркетинга на селскостопански и рибни продукти	52	90 624 897,98	44 824 426,85	51%
Развитие и диверсификация на икономическите дейности и създаване на възможности за многостранни дейности и алтернативни доходи	21	5 661 238,44	2 788 619,17	28%
Общо	259	176 211 668,78	87 543 117,79	64%

5.2.

(Лиляна Павлова – ИСПА)

ИНСТРУМЕНТ НА СТРУКТУРНИТЕ ПОЛИТИКИ ЗА ПРИСЪЕДИНЯВАНЕ

Предприсъединителен финансов инструмент за 10-те страни от Централна и Източна Европа, кандидатстващи за членство в Европейския съюз, за периода 2000-2006 г. и заедно с програмите ФАР и САПАРД се включва в механизмите на финансова помощ, оказвана от Съюза за подготовката на икономиките на страните кандидатки за присъединяване.

ЦЕЛИ НА ИСПА

- Подготовка на страните кандидатки за присъединяване
- Запознаване на кандидатите с политиката и процедурите на Съюза
- Хармонизиране на законодателството в областта на околната среда на страните кандидатки с Европейското
- Разширяване и даване достъп до трансевропейската транспортна мрежа

ФИНАНСОВИ РЕСУРСИ

- Разпределяне **на 1 млрд. евро годишно** между 10-те страни кандидатки
- Годишната квота за Р България е между 8-12 % годишно – **80-120 млн. евро годишно** за двата сектора (350-420 млн. евро за 7-те години за един от двата сектора).
- Квотата за всяка отделна страна се определя на базата на:
  - Население
  - БВП на глава от населението
  - Площ на страната
  - Преценка на страните с най-големи нужди

НЕОБХОДИМИ УСЛОВИЯ ЗА ПРЕДЛАГАНЕ НА ПРОЕКТИ ПО ИСПА

- Проекти (включително етапи или групи от проекти) в сферата на екологията или транспорта
- Машабни проекти: над 5 млн. евро
- Равновесие между екология и транспорт

ФИНАНСИРАНЕ

Финансирането от ИСПА може да бъде до 75 % от стойността на проекта в изключителни случаи до 85%.

- По изключение предварителните проучвания и техническа помощ могат да се финансират 100%.
- Финансирането на проектите ще бъде в съответствие с подписан Финансов меморандум с всяка от страните кандидатки.

За финансова помощ по ИСПА могат да кандидатстват:

- Отделни проекти;
- Етапи от проекти, които са технически и финансово независими (тук спадат и необходимите за осъществяването на един проекти проучвания – предварителни, за приложимост, технически и др.)
- Групи проекти;
- Проектни схеми.

Критерии за оценка на проектите за финансиране по ИСПА:

- Икономически и социален принос
- Ефективното управление на проектите
- Приоритети установени в партньорство за присъединяване
- Тяхното екологично въздействие
- Техния принос към трансевропейските транспортни мрежи и общата транспортна политика
- Точният баланс между екологичната и транспортна инфраструктура

Приоритети в областта на околната среда (въздух, вода, отпадъци):

- Придържане към принципите и главните цели на политиката на ЕС в сектора околна среда
- Рискът за здравето на хората
- Въздействието върху неустойчиви екосистеми
- Постоянно и рационално използване на природните ресурси
- Превантивни мерки за опазване на околната среда – принципът „замърсителят плаща“
- Идентификация и спиране на замърсяването при източника

Приоритети в областта на транспорта (коридори 4, 7, 8, 9, 10):

- Транспортни връзки със страните от съществуващия Съюз и между страните кандидатки
- Значителна подвижност: железопътен и комбиниран транспорт
- Присъединяване на българската национална транспортна мрежа към трансевропейската
- Съответствие с ТИНА при определянето на приоритетните инфраструктурни проекти в България

- Сигурност на транспорта (избягването на високи пътни разходи и пр.)

Схема 1:

5.3.

(Димитър Матев – ФАР)

ОПИТЪТ НА СТРАНАТА ПО ПРОГРАМА ФАР НА ПРИМЕРА НА МТСП

ПРОЦЕДУРЕН МЕХАНИЗЪМ ЗА ПРОГРАМИРАНЕ ПО ФАР

Проблеми в досегашната практика на програмиране по ФАР:

- Кратки срокове на програмиране
- Слаба координация – вътрешна и външна / вертикална и хоризонтална
- Недостатъчно ефективни механизъм и методология за класиране и подбор на приоритетните проблеми, които трябва да се решат в рамките на зададеното бюджетно ограничение в даден програмен период
- Недостатъчно ефективни механизъм и методология за класиране и подбор на приоритетни мерки (проекти)

Участници в процеса на програмиране

Национално равнище:

- Министерство на труда и социалната политика (МТСП)
  - Дирекция „ПФМПП“
  - Линейни направления
  - Агенция по заетостта
  - ИА „Главна инспекция по труда“ (ГИТ)
  - Национална служба за социално подпомагане (НССП)
- Министерство на образованието и науката (МОН)
- Синдикати
- Асоциации на бизнеса и работодателите
- Неправителствени организации (НПО)
- Представители на основните донори (ЕК, СБ, ПРООН)

Регионално равнище:

- Комисии за икономическо и социално сближаване (КИСС)
- Областни управи Регионални служби по заетостта (РСЗ)
- Комисии по заетост към Областните съвети за регионално развитие
- Общински управи
- Бюра по труда
- Общински служби за социално подпомагане
- Териториални поделения на ГИТ
- Регионални структури на МОН
- Регионални структури на асоциациите на бизнеса и работодателите
- Действащи в региона НПО

Основни етапи от процеса на програмиране на ФАР:

- Планиране – разработване на „Обща рамка за основните проблеми и приоритети в областта на пазара на труда“
  - Програмиране – набиране на проектни предложения от регионалните участници
  - Приоритизиране – класиране на проблемите и подбор на приоритетите
  - Подбор на мерки (проекти)
  - Преговори с Европейската комисия

6. ПАРТНЬОРСТВОТО – ОСНОВЕН ПРИНЦИП МЕЖДУМИНИСТЕРСКА КООРДИНАЦИЯ

6.1. Партньорството – основен принцип

(Магдалена Иванова)

Дефиниция

- Партньорството е принцип, прилаган на:
  - Подготвителната фаза
  - Фазата на изпълнение
- Партньорството е принцип, изискващ пълно включване на институционалния, правния и финансовия ресурс на всеки от партньорите;
  - Партньорството е близко сътрудничество между:
    - Европейската комисия
    - Страните членки на ЕС и съответно страните, водещи преговори
    - Регионалните и местни власти
    - Икономическите и социалните партньори
    - Всички, имащи отношение организации, включително работещите по проекти за околната среда и защитаващи равните възможности

Партньорство в проектите – процедури по осъществяване:

- На етапа на програмиране и планиране чрез:
  - консултации с всички идентифицирани партньори

- обсъждане на становищата по възможните права и задължения от всички партньори
- На етапа на изпълнение
- координация и субординация между участниците
- ясни правила за всеки по време на изпълнение
- ясни правила и отговорности при закриване
- На етапа на наблюдение, контрол и оценка
- комитет по управление (вкл. наблюдение, контрол и оценка)
- консултативни органи и членове на управляващия комитет

Кои са нивата на партниране?

- Между държавите членки на Европейския съюз (ЕС)
- Между отделните Генерални дирекции (ГД) на Европейската комисия
- Между Европейската комисия (ГД) и страните в предприсъединителен период (България включително)
- Между Министерствата в страната, получатели на средства по предприсъединителните финансови инструменти
- Между Министерствата и областните и общинските власти
- Между администрациите на областните управи от различни области (големите проекти с мултирегионално съдържание)
- Между администрациите на областните управи и съответните крайни получатели на помощта (бенефициенти) в т.ч. специално създадени структури по Законите на България (като резултат от проекта)
- Съществуващи фондации и сдружения
- Новосъздадени агенции и организации
- Работодателски организации и представителства
- Професионални организации (синдикати)
- Неформални групи от хора

Колко са нивата на партниране?

- Голям брой – в националните проекти и програми
- Ограничен брой – в регионалните, двустранни проекти

Партньорство в проектите – препоръки:

- Установете на кое ниво партньорство работите!
- Описани ли са в документите по програмата вашите задължения и правомощия?
- Описани ли са правомощията и задълженията на вашите партньори?
- Запознати ли сте с тези документи? (И имате ли ги?)
- В случай, че не сте съгласни с предписаните ви права и/или задължения по изпълнението на проекта в региона, можете ли да ги промените?

Ако отговорът е да, то следвайте следните стъпки:

- Обсъдете промените в екипа на вашето ниво на партниране
- Формирайте становището си чрез консенсус на вашето ниво
- Запознайте партньорите си с вашето предложение, допитвайки се до тях, как това би се приело
- Изпратете писменото си становище до тези нива на управление и партньорство, за които се отнася вашето предложение
- Проследете промяната в правилата на партниране и дали те са отразени правилно в документите, описващи правилата на изпълнение на проекта, в който участвате

Ако отговорът е не, то приемайки участието в процеса на изпълнение на проекта, вие приемате безусловно всички предписани норми за вашата работа и стриктно ги изпълнявайте

- Само в краен случай казвайте „не“ на предложение за партниране по проект. В кои случаи това е допустимо:
  - Липса на административен капацитет
  - Липса на финансов капацитет
  - Липса на време (жизненият цикъл на проекта е много кратък, а сте ангажирали целия потенциал за други проекти)
  - Липса на помещение и съответната инфраструктура (IT, e-mail, факс, телефон и т.н.)

Какви варианти има за участие на бенефициентите:

- директно – вкл. социални партньори
- опосредствено – вкл. местни власти

Как точно да бъдат въввлечени юридическите лица по ЗЮЛНСЦ?

- обявяване на търг за участие в различни дейности
- оценка и възлагане на дейностите (кои)
- осигуряване на достъп за участие
- осигуряване на прозрачност на информацията и бюджета
- осигуряване на наблюдение и контрол в дейността

СИЛНИ СТРАНИ ПРИ УЧАСТИЕ НА ПОВЕЧЕ ПАРТНЬОРИ

- делегиране на отговорности
- съпричастност на местната общност
- осигуряване на работни места
- разтоварване на неприсъщи функции на местните власти
- осигуряване на действие на изискуемите принципи за изпълнение на регионалните проекти

СЛАБИ СТРАНИ ПРИ УЧАСТИЕ НА ПОВЕЧЕ ПАРТНЬОРИ

- прехвърляне на отговорности
- неефективно използване на средствата
- неквалифицирано изпълнение, ако няма професионален опит

6.2. Междуминистерска координация

(Мирослава Георгиева)

- Изискванията на Регламент на ЕС –1260/99 г. и на Регламент 1266/99 г. За координация на предприсъединителните инструменти
- Опити ни от участието на страната в Специалната подготвителна програма на ЕС за Структурните фондове – Решение на МС №555 от 19.10.1998 г.

- Централно координационно звено
- Надзорен съвет по Специалната подготвителна програма на ЕС

Регламентиране на междуминистерската координация в подготовката за Структурните фондове на ЕС

- Междуведомствени работни групи по подготовката на оперативните програми
- Състав на Комитетите за наблюдение по предприсъединителните програми и по оперативни програми
- Постоянни работни групи към Комитетите за наблюдение по оперативните програми и експертни групи към комитетите за наблюдение по НПИР
- Създаване на координационен съвет по Националния план за икономическо развитие – ПМС №171 от 02.08.2002 г.

Нива на координиране в програмния цикъл на Структурните фондове и предприсъединителните програми:

- Координиране във фазата на програмиране
- Координиране във фазата на прилагане
- Координиране във фазата на наблюдение

VIII. ЗАКОНОДАТЕЛНА ОСНОВА И УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ И ПРОГРАМИ

1. ПУБЛИЧНИ ПОРЪЧКИ ПО БЪЛГАРСКОТО ЗАКОНОДАТЕЛСТВО

(Пламен Немчев)

Новите законодателни текстове и развитието на Европейския съюз подобряват стандартите за обществените поръчки, въвеждайки ясни правила за осигуряването на неговото прилагане и обезщетения при нарушаване на тези правила.

Основната цел на тези нови правила в европейското законодателство е да въздейства върху:

- прозрачността при провежданите процедури за възлагане на обществени поръчки;
- по-строго прилагане на директивите;
- разширяването правилата по отношение на сектори, неключени до този момент;
- включването в приложното поле на директивите и на обществените поръчки за услуги.

Най-значителното развитие, което влияе на поръчките, и което ще има все по-голямо влияние през следващите години, е приложението на информационните технологии в дейности, свързани с обществените поръчки. Сложните бази данни и системите за контрол на качеството са вече широко разпространени и е налице невероятно разрастване на използването на електронните медии, вкл. Интернет при провеждането на процедури за възлагане на обществени поръчки. Например, американското правителство вече издаде декрет за малките поръчки, възлагани от правителствени агенции за покупки, които вече от началото на 2000 г. се възлагат единствено и само по електронен път. Федералните офиси за покупки вече получиха правителствени кредитни карти за процедурите при осъществяване на покупките чрез каталози на производителя. ЕС също има свой пилотен проект за електронно представяне на поръчки наречен СИМАП (SIMAP).

Критерии за оценка на предложенията

- най-ниска предложена цена
- икономически най-изгодно предложение

Ако **икономическата изгода** е заложена в процедурата, тогава оценката трябва да се съобрази със серия от критерии, които обобщено могат да се формулират като:

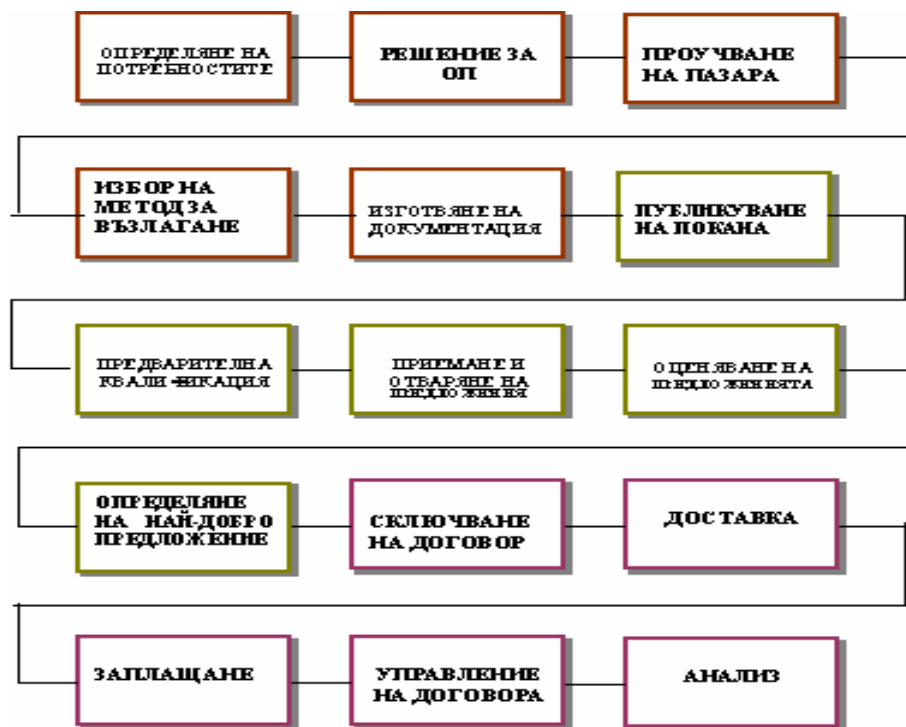
- точното количество;
- точното качество;
- точната цена;
- на точното място;
- в точното време.

В критериите ще бъде отбелязано, че изборът на печеливш кандидат ще се базира на оценката на няколко фактора, които могат да имат следната примерна тежест:

	Цена	40 %
Качество	10 %	
	Опит на изпълнителя	25 %
Опит на екипа му	15 %	
Времеви график	10 %	

Схема 1

Процес на осъществяване на обществена поръчка

Най-честите НАРУШЕНИЯ, допускани при прилагането на Закона за обществените поръчки, са следните:

- необявяването на процедури по ЗОП, когато са налице всички нормативни основания за това;
- слабо планиране и късно стартиране на процедурите;
- умишлено намаляване на стойността на евентуалните договори при стартиране на процедурите с цел използването на по-облекчен режим на възлагане и намалена публичност на поканите;
- неоправдано използване на процедури на пряко договаряне;
- непрофесионална и/или некоректна подготовка на документацията за участие в процедурите и по-конкретно – неясно обяснение на предмета на поръчката и неточно формулиране на критериите за избор на предложение;
- липса на методика на оценка;
- множество пропуски при отхвърлянето на предложения, които са несъвместими с посочените в специфичната документация изисквания;
- злоупотреби с правомощието на комисията да отстранява кандидати, по чисто формален признак;
- злоупотреби при подготовката на протокола за проведената процедура или липсата на такъв протокол;
- сключването на договор преди да е приключила съдебната процедура в случай на повдигната жалба;
- анексиране, понякога многократно, на договора за изпълнение на поръчката винаги в интерес на изпълнителя;
- изтичане на информация към фаворитизиран кандидат на всички етапи на провеждане на процедурата по възлагане на обществена поръчка;
- злоупотреба с власт и правото на субективна преценка от страна на ръководители на възложителите, изразяващо се най-често в отменяне или незачитане протокола на оценяващата комисия, която самите те са назначили;
- значителни пропуски при контрола по изпълнение на вече сключени договори (тук се забелязват доста нарушения, свързани с подмяна на качеството на доставяните стоки и услуги, намаляване на мерките за безопасност при строителството, доставка на различни количества, от тези които са договорирани, закъснения в срока за изпълнение и др.);
- умишлено забавяне или не представяне на информация за вече сключени договори в Регистъра за обществените поръчки.

2. FIDIC

(Явор Стоянов)

Въведение в договорните условия по FIDIC и Practical Guide to Phare, ISPA & SAPARD
Практическо ръководство по договорни процедури по Phare, ISPA и SAPARD
Practical Guide to Phare, ISPA & SAPARD Contract Procedures (PRAG)

• Прилага се от 1.01.2001 г. за всички процедури и стандартни документи по възлагане на договори за строителство, услуги и доставки, финансирани по предприєдинителните финансови инструменти;

• Всички търгове започнали към тази дата трябва да бъдат завършени с използването на процедурите и стандартните документи по Наръчника за децентрализираната система за изпълнение на проекти по Phare (DIS Manual).

СТРУКТУРА НА РЪКОВОДСТВОТО

- Секция 1: Въведение
- Секция 2: Основни правила за договори за услуги, доставка и строителство
- Секция 3: Договори за услуги
- Секция 4: Договори за доставки
- Секция 5: Договори за строителство
- Секция 6: Грантове
- Анекси

Секция 2 (т. 2.3 „Критерии за допустимост и други съществени елементи“):

- Правила за произход и националност
- Лоялна конкуренция
- Прозрачност и безпристрастност
- Получаване на най-добро качество срещу вложените пари
- Неприлагане на възлагания с обратна сила
- Използване на стандартните документи (приложени в Анексите)
- Водене и съхраняване на документация

Секция 2 (т. 2.3.3 – 2.4.9):

Тръжни процедури

- Открита
- Ограничена
  - Опростена процедура и Рамков договор
- С договаряне
- С клауза за суспендиране

Критерии за избор и възлагане

- Приемливост на кандидатите
- Финансово и икономическо състояние на кандидатите
- Технически и професионален капацитет на кандидатите
  - Основания за изключване и етични клаузи

Съдържание на Секции 3, 4, 5 и 6:

- Въведение
- Процедури на възлагане
- Модифициране на договори

Анекси:

Анекс Д: Договори за строителство

• Изключение: за договори за строителство, на база на открити или ограничени тържни процедури, след предварителна селекция, се прилагат Договорните условия по FIDIC, които заменят Анекс Д на Практическото ръководство.

- Договорните условия по FIDIC се прилагат за проекти по ISPA

FIDIC

- FIDIC = Международна федерация на (независимите) инженери – консултанти
- Създадена през 1913 г.
- Главна цел: да се грижи за общите интереси на гилдията и да разпространява информация между членовете си
- Състав: националните асоциации на инженерите – консултанти
- Понастоящем FIDIC има около 70 члена
- Българската асоциация на инженерите и консултантите (БАИК) също е член
- От 70-те години на миналия век Федерацията е считана за международна организация, а не само европейска
- Ангажирана в широк кръг от професионални въпроси, които имат влияние върху инженерите – консултанти
- Изготвя и публикува стандартни договори, познати като „Дъгата на FIDIC”
- Разработено е и Ръководство по FIDIC:
  - Първо издание 2000 г., 353 страници
  - Разработени са и Тръжни процедури по FIDIC
  - Първо издание 1982 г.
  - Второ издание 1994 г.

Цел на FIDIC:

- Прилагане на справедливи клаузи за заплащане на Изпълнителя и на Възложителя
- Завършване на проектите в срок и в рамките на бюджета

Принципи на FIDIC:

- Справедливо разпределение на рисковете между страните по договора, като съответния риск трябва да се поеме от тази страна, която е в състояние най-добре да го контролира и управлява
- Използване на стандартни документи, спомагащи ефективно управление на проектите

Структура на книжките:

- Общи условия на договора (General Conditions)
  - Клаузи от административно, финансово, правно и техническо естество за изпълнение на проекта
- Насоки за изготвяне на специфични условия на договора (Conditions of Particular Application)
  - Специални клаузи написани от Възложителя с цел отразяване на конкретните условия на договора
  - Всякакви промени в Общите условия стават валидни чрез подходящи вписвания в Специфичните условия

• Форми за:

- Писмо за покана за участие в търг и споразумение за решаване на спорове

Страни и ключови фигури / институции по договорите на FIDIC:

- Страни:
  - Възложител (Employer)
  - Изпълнител (Contractor)
  - Концесионер (в ролята си на „Възложител” в Сребърната книга)
- Институции:
  - Инженер (Engineer)
  - Комисия за решаване на спорове (Dispute Adjudication Board)

FIDIC – Червена книга

- Червената книга се препоръчва за строителни или инженерни работи, проектирани от Възложителя или от неговия представител, Инженера.
- При този тип договори, обикновено Изпълнителят строи, спазвайки проекта на Възложителя, но е възможно и включването на елементи (механични, електрически или строителни работи) извършвани по проект на Изпълнителя.

FIDIC – Жълта книга

- Жълтата книга се препоръчва за изпълнение на електрическо или механично оборудване и при проектиране и изпълнение на строителни или инженерни работи.
- Обикновено при този тип договор Изпълнителят проектира и изпълнява, спазвайки изискванията на Възложителя.
- Проектът може да включва всяка една комбинация от строителни, механични и/или електрически работи и оборудване.

FIDIC – Сребърна книга

Сребърната книга е подходяща за предаване на готов за експлоатация „при завъртане на ключа“ производствен / преработвателен процес, електрическа централа, фабрика или друго подобно съоръжение, инфраструктурен или строителен обект, при който:

- Има висока степен на сигурност по отношение на цената и срока за изпълнение;
- Изпълнителят поема пълната отговорност за проектирането и изпълнението на проекта, при много малко ангажиране от страна на Възложителя.
- Обичайните клаузи на този вид договор предвиждат Изпълнителят да проведе цялата инженерна и строителна работа и осигури финансирането и да предаде едно напълно оборудвано и готово за пуск съоръжение.

FIDIC – Зелена книга

Зелената книга се препоръчва при инженерни или строителни работи с относително малка стойност. В зависимост от типа на проекта и конкретните условия, този договор може също да бъде подходящ и за по-скъпи проекти и по-специално за относително прости или повтарящи се работи или такива с по-къса продължителност.

- Обичайните клаузи на такъв договор предвиждат Изпълнителят да извърши строителството по проект, зададен му от Възложителя или от негов представител (ако има такъв), но този договор може да е удачен и при проект, включващ частично или изцяло проектирани от Изпълнителя строителни, електрически и/или инженерни работи.

FIDIC – Избор на книга

Въпроси:

- Каква е стойността на проекта – голяма или относително малка?
- Какъв е срокът – относително къс или не?
- Прости и повтарящи се действия / работи?
- Ясни и неусложнени взаимоотношения между страните?
- Кой ще проектира? Възложителят ли?
- Ще има ли Инженер да контролира работата по обекта и да упълномощава плащанията?
- Плащането на етапи ли е, или на база на глобална сума?
- Дали Възложителят описва само в общи черти (задава само някои изходни параметри и спецификации на) обекта?
  - Възложителят ще бъде ли ангажиран с ежедневния напредък и промените в проекта, или ще се интересува само от крайния резултат и постигането на заложените спецификации / параметри?
  - Има ли изисквания за ненадхвърляне на краен срок и предварително фиксирана сума?
  - Кой осигурява финансирането?
  - Ще има ли Концесионер, който ще поеме отговорност за финансиране, строителство и експлоатация на обекта, и в ролята си на Възложител ще сключи договор с Изпълнителя?
  - Възложителят / Концесионерът съгласни ли са да платят на Изпълнителя повече за по-големите рискове, свързани с предварително фиксираните крайна цена и срок?

FIDIC – Ръководство

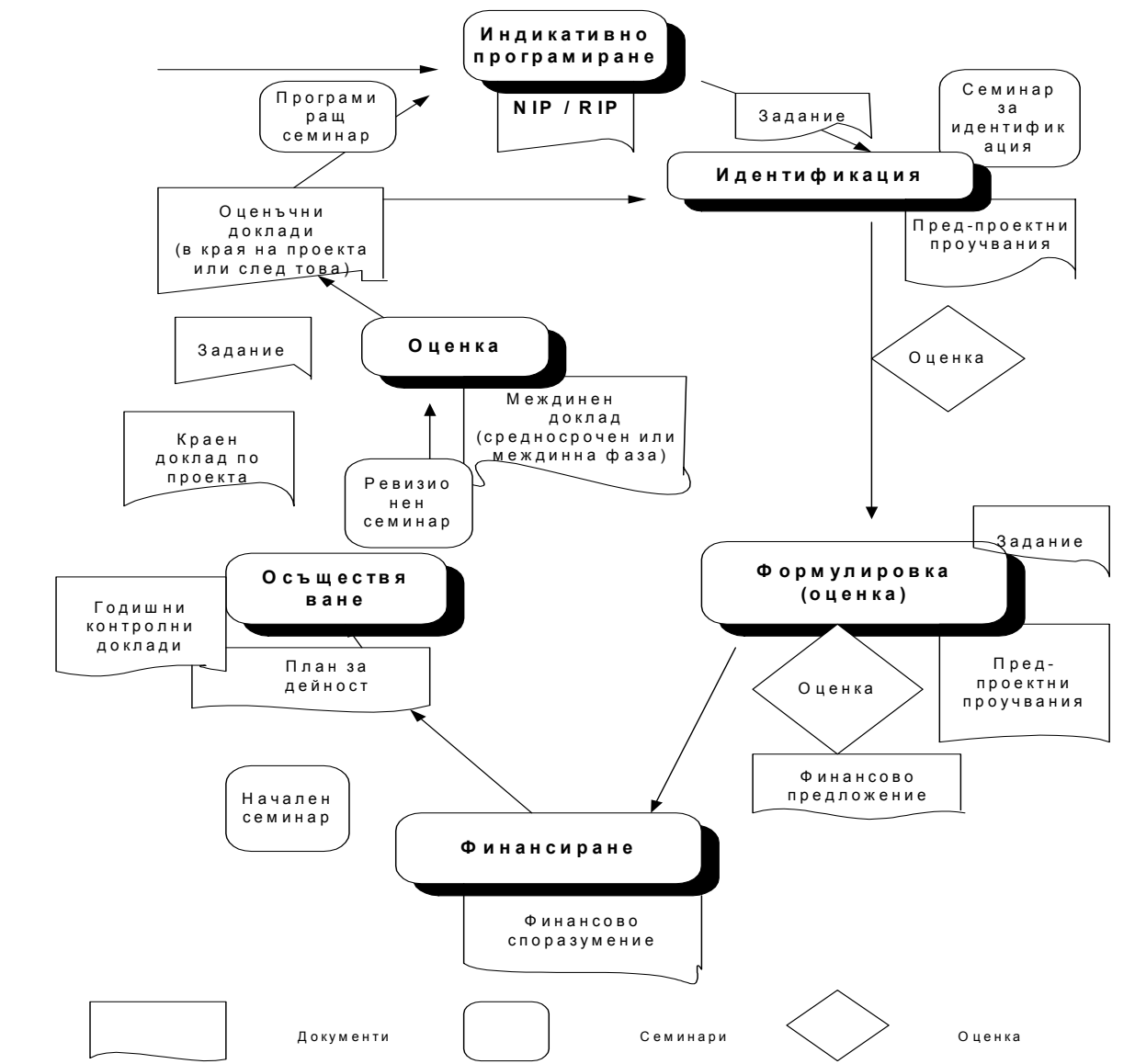
- Помагало за ползватели с опит
- Не е замислено като учебно пособие, но може да бъде полезно в този контекст
- Съдържанието е изложено в 3 колони
- Разгледани са Червената, Жълтата и Сребърната книга от издание 1999 г.

- Сравнение клауза по клауза на Общите условия на трите книги, придружено с помощни коментари
- Коментарите не са изчерпателни
- Процедури за:
  - Предварителна селекция на участници в търгове
  - Отваряне и оценка на оферти

3. УПРАВЛЕНИЕ НА ПРОЕКТИ

(Магдалена Иванова)

Схема 1
Жизнен цикъл на проекта

Ключови проблеми

- Време за:**
- Подготовка
  - Изпълнение
  - Приключване

Рискове и предположения

- Предвидими рискове
- Непредвидими рискове
- Допустими негативни влияния

Целеполагане

Съответствие между:

- Целите
- Задачите
- Дейностите
- Финансовите средства
- Планираните резултати (индикатори)
- Постигнатите резултати

Реалистичност на целите

Целите в контекста на средата

Хората, ангажирани в управлението, администрирането и изпълнението

Схема 2

Визия и мисия, програмна и логическа рамка:

Оперативен план за действие на проекта:

- Времеви график
- Детайлизиран бюджет по дейности, разположен във времето
- Подробно описание на всички партньори; включени в различните фази на проекта (органограма)
  - Подробно описание на крайните резултати и индикатори за тяхното измерване („пипащи се” и „виждащи се” резултати)
  - Устойчивост на резултатите след приключването на проекта (доказателства за устойчиво развитие)
  - Докладване (отчитане)

Видове доклади:

- Доклад за представяне на заданието (базиран на предварителното проучване)
- Доклади за напредъка, модифициране на дефиницията на проблема и планирането
- Доклади и документация, свързани с вземането на решение преди фазата на приложение
- Заключителен (обобщаващ постигнатото, поуците и възможните подобрения)

Шестте фази на един проект:

- Ентузиазъм
- Разочарование
- Паника

- Търсене на виновник
- Наказване на невинните
- Похвала и награждаване на неучастващите

4. ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ И ДВИЖЕНИЕ НА ФИНАНСОВИТЕ ПОТОЦИ

(Милена Дракалиева)

ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ ЕВРОПЕЙСКА КОМИСИЯ

- подготовка за акумулиране и разходване на средства от Кохезионния и Структурните фондове на ЕС
- адаптиране на устройствените принципи на бюджета в съответствие с практиката на ЕС за управление на финансови потоци
  - преход към многогодишно бюджетирание и програмиране
  - изравняване на процедурите по провеждане на търгове, възлагане на поръчки и сключване на договори
    - независим външен и вътрешен финансов одит
    - системи за наблюдение и контрол
    - структури за управление на финансирането от ЕС и кореспондиращото съфинансиране от държавния бюджет и международните финансови институции

ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ, ОСНОВАНО НА ДЕЙНОСТИ

- за всяка дейност, предложена за финансиране, трябва да се докаже полезността ѝ и необходимостта да бъде финансирана

ФИНАНСОВО УПРАВЛЕНИЕ НА ПРЕДПРИСЪЕДИНИТЕЛНИТЕ ФОНДОВЕ ПРОГРАМИРАНЕ

- инвестиционно решение
- решение за източник на финансиране

ИЗПЪЛНЕНИЕ

- административна структура с ясна йерархия и подробно описание на отговорностите на всеки служител
  - подробни писмени процедури за дейността
  - система за вътрешен контрол включваща система за предварителен контрол и система за двоен подпис
    - разделение на отговорностите – служителите, отговорни за одобрението на поемане на задължение или извършване на разход са различни от служителите, отговорни за осчетоводяването импроцедури, осигуряващи сигурността на компютърните системи и позволяващи достъп само на оторизирани служители

ИЗПЪЛНЕНИЕ – НАЦИОНАЛЕН ФОНД

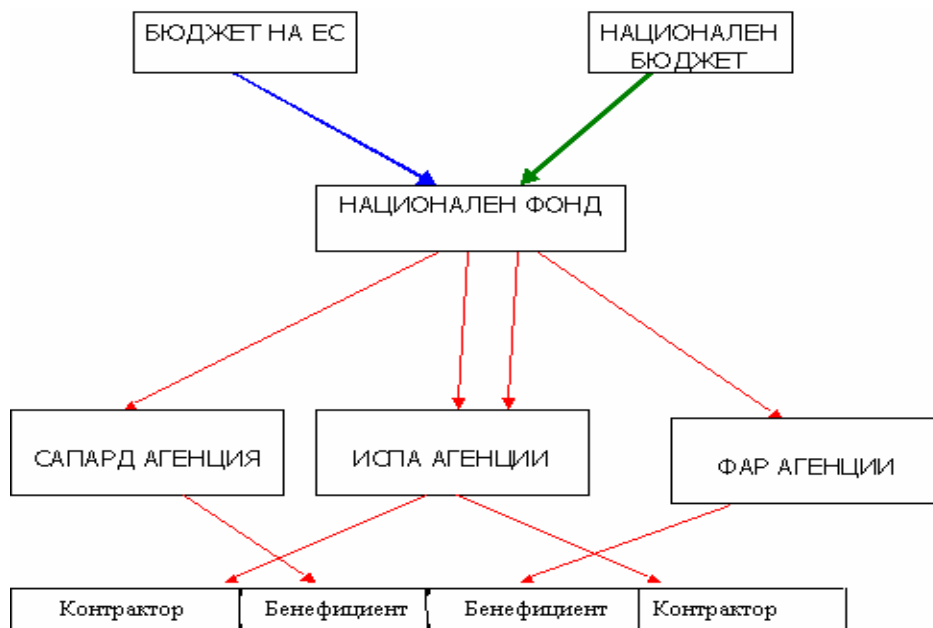
- управление на съкровището
- управление на ликвидността
- обслужваща банка
- инвестиране в депозити
- осигуряване на съфинансиращия елемент
- осигуряване на равномерен поток от средства за извършване на плащанията
- валутен риск и курсови разлики

БЮДЖЕТИРАНЕ

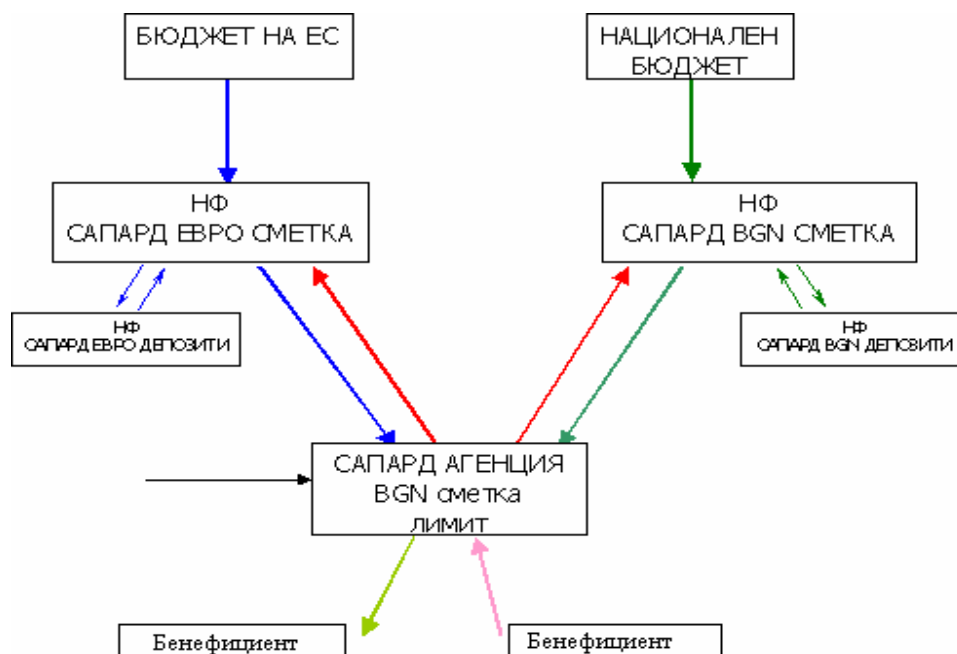
- разходите по предприсъединителните инструменти „изяждат” възможностите за други разходи в рамките на консолидирания бюджет
  - приходите по предприсъединителните инструменти са функция на разходите

- да осигури осъществяването на ефективно финансово управление от всички участници в проектния цикъл
- ИЗПЪЛНИТЕЛНИ АГЕНЦИИ ПО ФАР, ИСПА И САПАРД
- прогнози на касовите потоци
  - бюджетиране

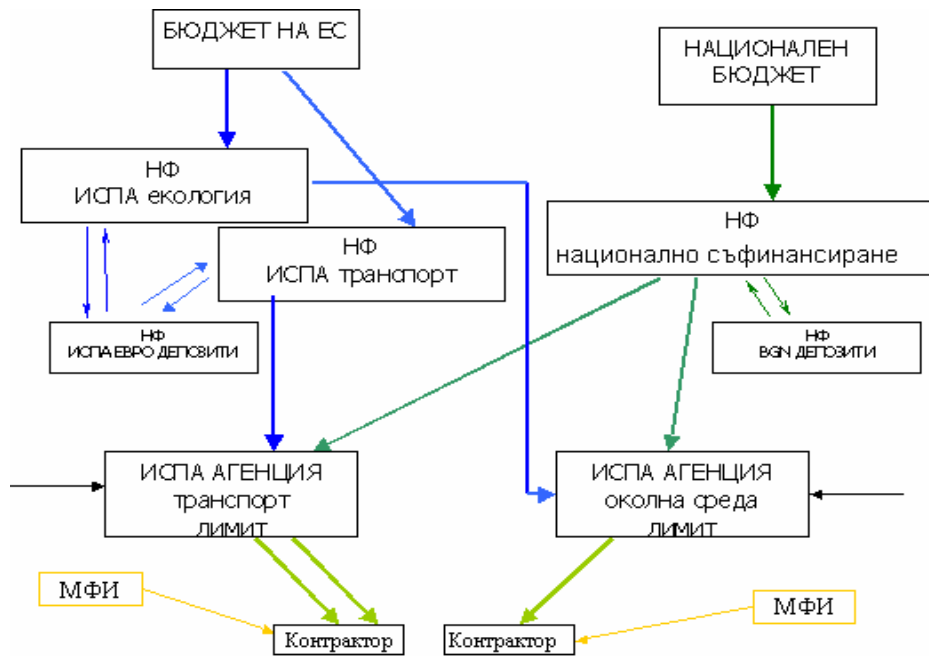
Схема 1
Финансови потоци – предприсъединителни фондове

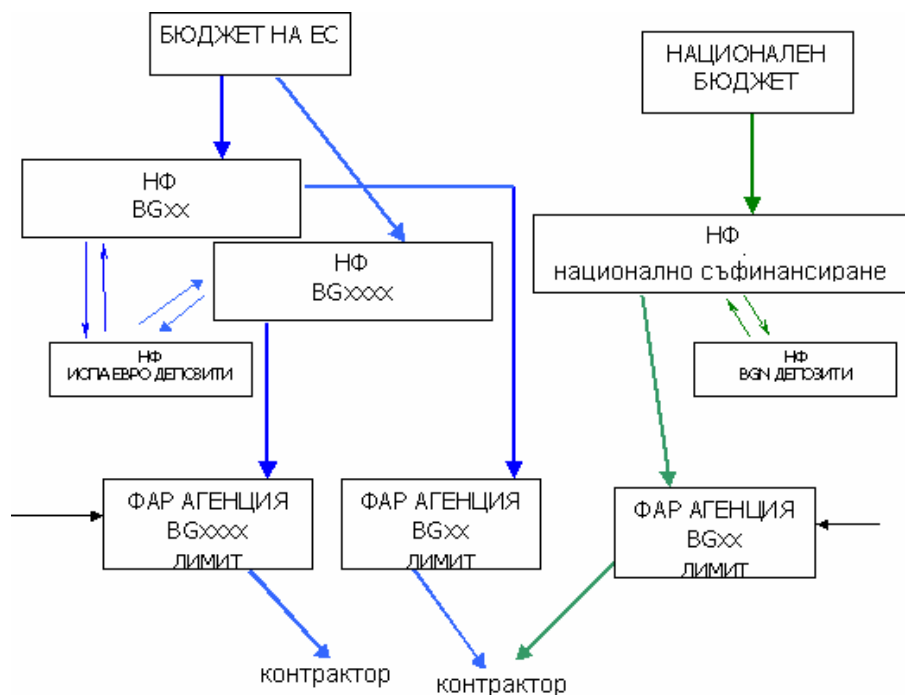
Схема 2
Финансови потоци – САПАРД

Схема 3
Финансови потоци – ИСПА

Схема 4
Финансови потоци – ФАР

IX. СПЕЦИАЛИЗИРАНА ПРОГРАМА ЗА МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО И ГОРИТЕ

1. ОБЩА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА

(Андряна Сукова – Тошева)

ОБЩАТА СЕЛСКОСТОПАНСКА ПОЛИТИКА НА ЕС

Основни елементи на ОСП:

- Единен пазар за селскостопанските стоки (свободно движение в Общността и еднакви цени)
- Преференции за Общността (еднакви митнически бариери срещу вноса от трети страни)
- Обща финансова отговорност (разходите се покриват от общ фонд, в който всички членове правят вноски) Европейски фонд за насочване и гарантиране на селското стопанство ФЕОГА
Секция Гарантиране

- поддържане при необходимост цените на основните европейски селскостопански продукти, за да се гарантират доходите на фермерите

Секция Насочване

- подкрепа за модернизация и подобрения на ниво ферма
Секция Гарантиране има 4 основни механизма
- Интервенционни цени, които водят до натрупване на запаси и освобождаване от запасите чрез реализиране на външни пазари и изплащане на експортни субсидии
- Минимални цени по вноса на определени продукти
- Преки субсидии
- Национални прагове за засетите площи
Най-скъпите и противоречиви елементи на ОСП
- Интервенционни цени (система на гарантиране на цените)
- Цените се определят от министрите на земеделието всяка година.
- Експортни субсидии

Широкообхватна реформа на ОСП беше формулирана чрез Agenda 2000

Зърненият сектор

- намаляване на интервенционната цена (от 119.19 евро на тон на 95.35 евро на тон)
- изключване на зърнените за силаж от режима
- за протеиновите култури се дава допълнителна помощ от 6.5 евро на тон

Говеждо месо

- преки плащания на брой животни
  - крави с бозаещи телета – 215 евро годишно
  - бичета – 368 евро (еднократно)
  - млечни крави – 70 евро

Млечен режим

- продължава режима на млечни квоти до 2006 г.
- опростяване на съществуващата обща организация на пазара
- постепенно намаляване на субсидираните цени с общи 10% за целия период
- въвежда нова годишна субсидия за млечни крави от 145 евро на животно, като тя се обвързва с продуктивността

Всички дълбоки и съществени реформи на ОСП са обвързани с преговорите в рамките на ГАТТ / СТО

РЕДОВЕН ДОКЛАД НА ЕС 2002 – СЕЛСКО СТОПАНСТВО

- Мнение на ЕС относно състоянието на асоциираните страни – 1997 г.
- Годишни доклади за напредъка на всяка страна в процеса на подготовка за присъединяване
- Селско стопанство
- Рибарство

- Отчетен е напредъкът на прилагане на програма САПАРД
- Отбелязани са създадените административни структури за прилагане и наблюдение на програмата

Икономически критерии

- Способност за поемане на задълженията, произтичащи от членството
  - добър напредък в сближаване на законодателството
  - необходими са още действия за прилагането му, особено във ветеринарната и фитосанитарна област
  - напредък в областта на рибното стопанство

Глава селско стопанство

- устойчив напредък в хармонизиране на законодателството и институционалното изграждане
- въпреки приключилия процес на възстановяване на собствеността върху земеделските земи, остават проблемите свързани с разпокъсаността на земята и парцелите в съсобственост, липса на документация в поземлените регистри и бавното разглеждане на правни спорове

Хоризонтални въпроси

- решението за създаване на интервенционна и разплащателна агенция до 2005 г.
- елементите на ИСАК – идентификация и регистрация на животните и идентификационната система на земеделските земи
  - създаване на Комисия по биологично земеделие
  - напредък за въвеждане на мрежата за земеделско счетоводство

Развитие на селските райони и горското стопанство

- отделено е специално внимание в Програмата на Правителството – два от общо пет приоритетата
  - напредък по координацията на институциите
  - Меморандум за сътрудничество между МЗГ и МВР

Обща оценка – препоръки

- Създаване на капацитет за прилагане на режимите на ОСП – ИСАК
  - идентификация и регистрация на животните
  - идентификационна система на земеделските парцели
  - регистър на селскостопанските производители и стопанства
  - ранен стадий на развитие на организациите на общия пазар
  - млекопроизводство – необходима ясна стратегия и гарантиране спазването на регулаторната рамка от всички млекопреработвателни предприятия
    - лозаро-винарския сектор – регистър на лозята – контрол върху производствения потенциал
    - по-активно включване на производителите на вино и грозде в процеса на вземане на решения за сектора
    - поземлена реформа – национален кадастър и имотен регистър
    - комасация
    - ветеринарен сектор – по-добър контрол, особено пограничния
    - здраве на животните – регионално и областно ниво на контрол
    - хуманно отношение – обучение на ветеринарите
    - идентификация на животните – обхват на ЕВРОВЕТ на цялата територия
    - напредък във фитосанитарната област
    - влизане в сила на въведените директиви относно безопасността на храните
    - по-добра координация между ХЕИ, НВМС и НСЗ

Рибарство

- система за наблюдение и контрол на плавателните съдове
- ограничен напредък при въвеждане на пазарната политика (липса на законодателство и инфраструктура)
  - финансиране и дооборудване на контролните органи

2. ТЪРГОВСКА ПОЛИТИКА В ЗЕМЕДЕЛИЕТО В ЦИФРИ

(Мария Стефанова)

в млн.лв.

Страна	2000 г.			2001 г.		
	Износ	Внос	Салдо	Износ	Внос	Салдо
АВСТРИЯ	8028	5805	2223	9002	6832	2171
БЕЛГИЯ	7135	8877	-1742	3664	8367	-4703
ДАНИЯ	1438	7329	-5890	1739	11878	-10119
ФИНЛАНДИЯ	1767	1072	695	2242	1329	913
ФРАНЦИЯ	26093	22090	4003	28995	25065	3930
ГЕРМАНИЯ	44231	23865	20365	45245	24977	20268
ГЪРЦИЯ	28608	25892	2715	37742	31147	6594
ИРЛАНДИЯ	500	2800	-2300	100	1330	-1230
ИТАЛИЯ	13670	9274	4396	29412	11554	17859
ЛЮКСЕМБУРГ	31	1	30	3	11	-7
НИДЕРЛАНДИЯ	5017	18936	-13919	5448	22700	-17253
ПОРТУГАЛИЯ	386	18	367	5544	2	5542
ИСПАНИЯ	7138	6139	999	7712	5585	2127
ШВЕЦИЯ	3539	1306	2032	3274	2349	925
ВЕЛИКОБРИТАНИЯ	16131	10106	6025	14244	11088	3157
ОБЩО	163712	143712	20000	194387	164214	30173

Търговия със селскостопански стоки със страните от ЦЕФТА през 2000 и 2001 г.

млн.лв.

Страна	2000 г.			2001 г.		
	Износ	Внос	Салдо	Износ	Внос	Салдо
ЧЕШКА РЕПУБЛИКА	3679	3189	489	5449	6701	-1252
УНГАРИЯ	2394	11811	-9417	3247	14108	-10861
ПОЛША	14456	9044	5412	14074	11963	2111
РУМЪНИЯ	10752	8215	2537	22379	6807	15572
СЛОВАШКА РЕПУБЛИКА	614	2397	-1783	955	2367	-1413
СЛОВЕНИЯ	940	192	748	835	113	722
ОБЩО	32835	34848	-2014	46939	42059	4879

Източник: ЕСМ

**Търговия със страните, с които България има
сключени Споразумения за свободна търговия**

в млн.лв.

Страна	2000 год.			2001 год.		
	Износ	Внос	Салдо	Износ	Внос	Салдо
ТУРЦИЯ	28148	15156	12992	16390	17091	-701
МАКЕДОНИЯ	11578	2665	8913	14691	1701	12990
ЛИТВА	2634	443	2191	3740	654	3086
ЕСТОНИЯ	2776	21	2755	2200	14	2186
ХЪРВАТСКО	743	89	654	1287	508	779
ИЗРАЕЛ	7911	2834	5077	7139	2207	4931

Източник: НСИ

X. ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД

1. АНАЛИЗ НА ПАЗАРА НА ТРУДА

(Светлана Александрова)

Обща характеристика

- БВП на човек от населението
- Делът на добавената стойност по сектори от региона
- Производителност
- Мобилност на трудовата сила
- Заетост – общо, по възраст, сектори

Пазар на труда

- Заетост – активно заети, по възраст по сектори, по образование, пол
- Безработица – по сектори, по образование, по пол, по възраст
- Характеристика трудова заетост
- На трудови договори
- На временни
- Заплащане
- Професионален опит

Проблеми на пазара на труда на ЕС

- безработица (15 – 24 години)
- безработица (54 – 65 години) устойчивост на заетостта
- Структурни промени – квалификация
- ниско квалифицирани
- различия между регионите
- качество на работното място
- развитие на ИТ сектора

Европейска стратегия

- да подпомогне хората да бъдат по-добре подготвени за работа, да се предпазят от съкращения и от изолация от обществото
- да се създаде среда за разкриване на работни места, подобряване системата за обезщетения, данъците, намаляване на административните бариери и модернизация на организацията на труда

Пригодност за заетост

- Как да се засили конкурентността на младите хора без работа, на изключените от пазара на труда, така че отново да имат възможност за работа и да не бъдат извън пазара на труда

Насоки

- Борба срещу безработицата при младежите
- Преход от пасивни към активни мерки
- Насърчаване на партньорски подход
- Улесняване на прехода от училище към работното място

Предприемачество

- Как да се създаде нова предприемаческа култура и дух в Европа, чрез стимулиране на самонаемането, намаляване на бюрократизма, подобряване на данъчната система, нови работни места на местно ниво

Насоки

- Улесняване на създаването и управлението на предприятията
- Възможности за нови работни места

- Намаляване на бюрокрацията
  - стимулиране на местното развитие
  - използване на нови технологии
  - намаляване на данъчната тежест и социалните разходи;

Адаптивност

- Как да се развие капацитета на работещите, за да справят с предизвикателствата на промените (организацията, новите технологии, голямата конкурентност, глобализацията, структурните промени)
  - Обучение, гъвкави форми на заетост

Равни възможности

- Как да създадем условия мъжете и жените да имат еднакви отговорности и възможности в семейството и на работа.
  - Жените да имат достъп до пазара на труда и да поддържат устойчива заетост

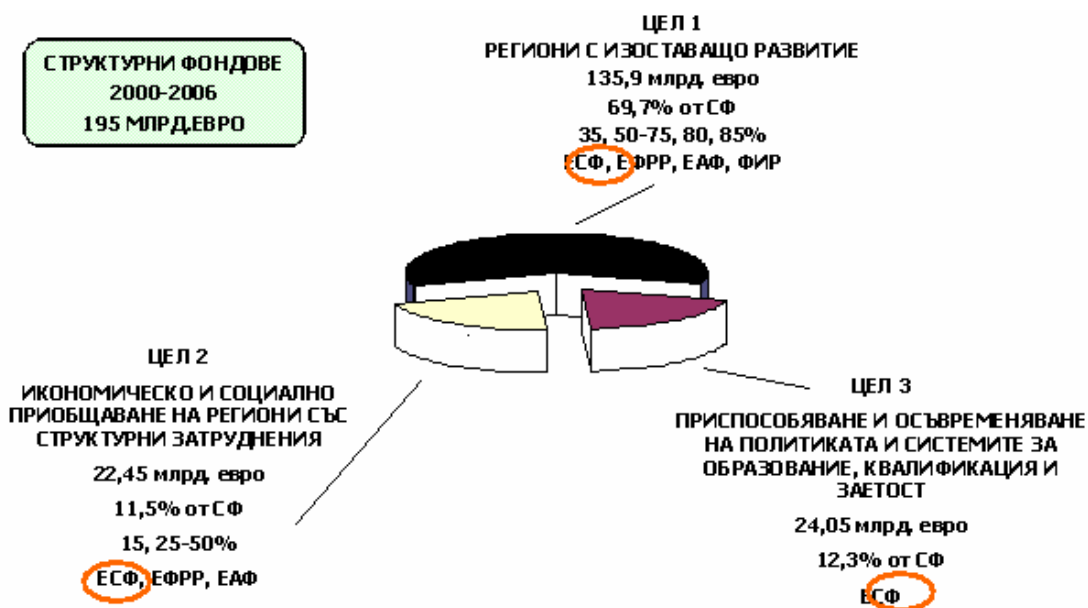
Области на ЕСФ

- Активна пазарна политика и борба с безработицата;
- Интегриране и включване към пазара на труда;
- Квалификация и развитие на обучение през целия живот;
- Адаптивна работна сила и развитие на предприемачеството;
- Подобряване на достъпа на жените до пазара на труда;

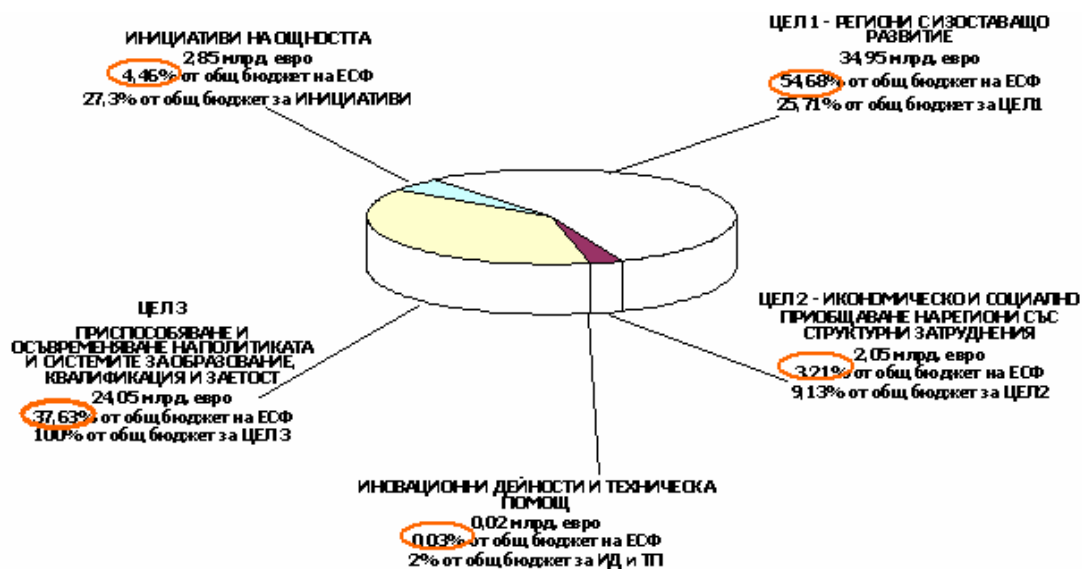
2. ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД. ОБЛАСТИ НА ПРИЛОЖЕНИЕ И ЦЕЛИ

(Кирил Величков)

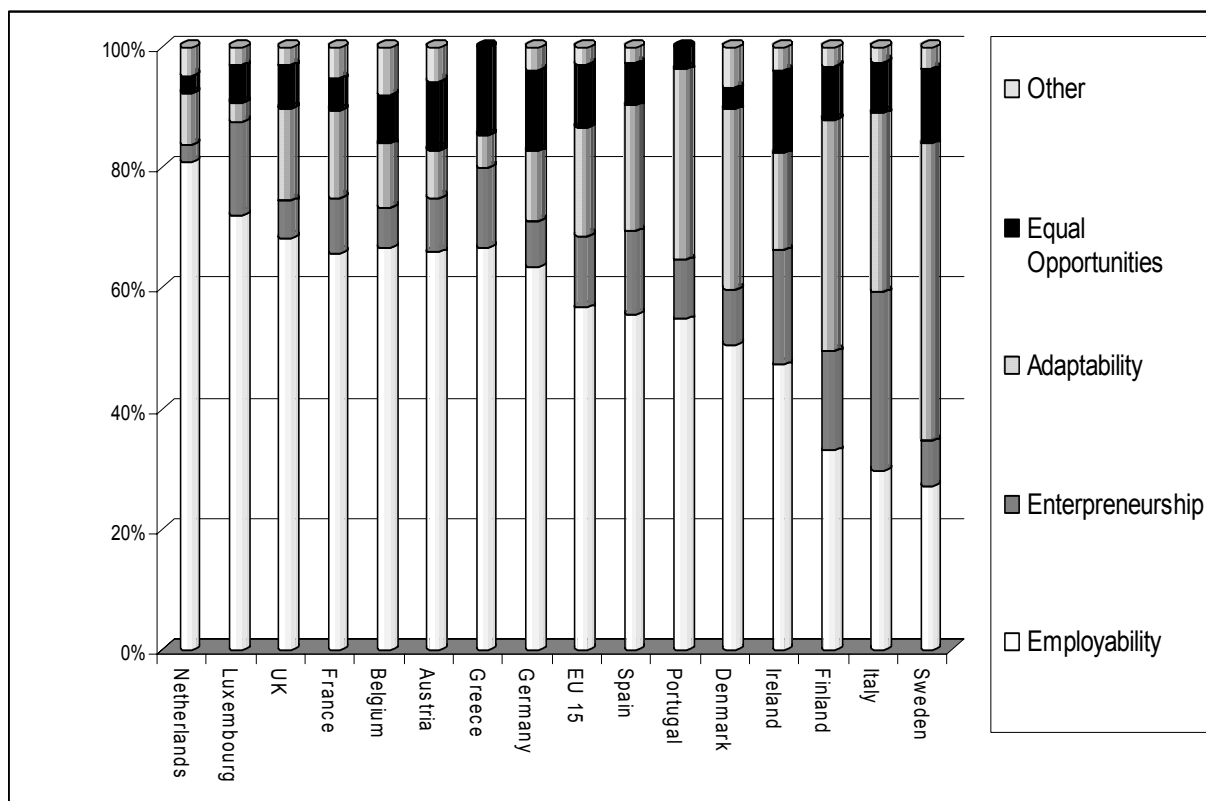
Диаграма 1
ЕСФ 2000-2006 г. 3 ЦЕЛИ ПРЕД СФ

Диаграма 2
ЕСФ 2000-2006Г. – БЮДЖЕТ НА ЕСФ ПО ЦЕЛИ

Диаграма 3
ЕСФ 2000-2006 г.
ЕСФ като ключов финансов инструмент за прилагането на европейската стратегия по заетостта

- Амстердам, 1997 г.
- ЕСФ – ключов финансов инструмент за прилагането на ЕСЗ
- 4 стълба:
  - Пригодност за наемане на работа – 11 млрд. евро от ЕСФ
  - Предприемачество – 8 млрд. евро от ЕСФ
  - Адаптивност – 11 млрд. евро от ЕСФ
  - Равни възможности- 4 млрд. евро от ЕСФ

Източник – EU Employment and Social Policy, 1999-2001, EC, 2001

ЕСФ 2000-2006 г.

ОБЛАСТИ В ПОЛИТИКАТА НА ЕСФ

1. Разработване и популяризиране на активна политика за пазара на труда

- за предотвратяване на безработицата и борба срещу нея
- за предотвратяване на продължителната безработица
- за улесняване реинтеграцията на дълготрайно безработни
- за подпомагане професионалната интеграция на млади хора и на лица, които се завръщат на пазара на труда след прекъсване на работа

2. Популяризиране на идеята за равни възможности за всички в достъпа до ПТ, особено на лица, застрашени от социална изолация

- Превантивни мерки
- Интегриран подход
- Ролята на НПО и местни групи

3. Популяризиране и подобряване на квалификацията, образованието и консултирането като част от политиката за обучение през целия живот за:

- Улесняване и подобряване на достъпа до пазара на труда и за интегрирането в него
- Повишаване и поддържане пригодността за работа и насърчаване на трудовата мобилност
- Засилване на връзките между образователните / квалификационните институции и трудовите борси

4. Стимулиране развитието на опитна, квалифицирана и адаптирана работна сила в организацията на труда;

Развитие на предприемачество

Повишаване на човешкия потенциал в областта на изследванията, науката и технологиите

- Приспособяване към новите технологии
- Консултантски услуги и обучение
- Субсидии и др. подкрепа за предприемачеството

5. Конкретни мерки за подобряване достъпа на жени да пазара на труда и участието им в него

- За кариерното им развитие
- За улесняване на техния достъп до нови възможности за работа
- За намаляване на вертикалното и хоризонталното разделение на пазара на труда въз основа на половите различия

ЕСФ 2000-2006 г.

3 ГЛАВНИ ЦЕЛИ ПРЕД ЕСФ

- да подкрепя МЕСТНИТЕ ИНИЦИАТИВИ ЗА ЗАЕТОСТ и по-специално местните и териториални пактове за заетост;
- да впрегне потенциала на ИНФОРМАЦИОННОТО ОБЩЕСТВО (неговите социални и трудови аспекти) ЗА СЪЗДАВАНЕТО НА РАБОТНИ МЕСТА и да гарантира, че неговите благоприятни възможности и облаги ще бъдат достъпни за всички;
- да направи така, че РАВНИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ за мъжете и жените да присъстват като цел във всички дейности.

ЕСФ 2000-2006 г.

ПОДКРЕПЯНИ ДЕЙНОСТИ

Развитие на човешките ресурси

• Образование и професионално обучение:

- чиракуване (практическо обучение за придобиване на квалификация);
- предварително обучение, особено за развитието на основни умения;
- рехабилитация на работното място (напр. за лицата с увреждания);
- мерки за повишаване на пригодността за наемане на работа на пазара на труда;
- професионално ориентиране;
- консултиране;
- продължаващо обучение.

• Помощни средства за осигуряване на заетост и за самонаемане.

• В развитието на изследователската дейност, науката и технологиите:

- следдипломна квалификация и обучение на мениджъри и технически лица в научно-изследователски институции и предприятия.

• Развитие на нови източници на заетост, включително в социалната икономика.

Структури и системи

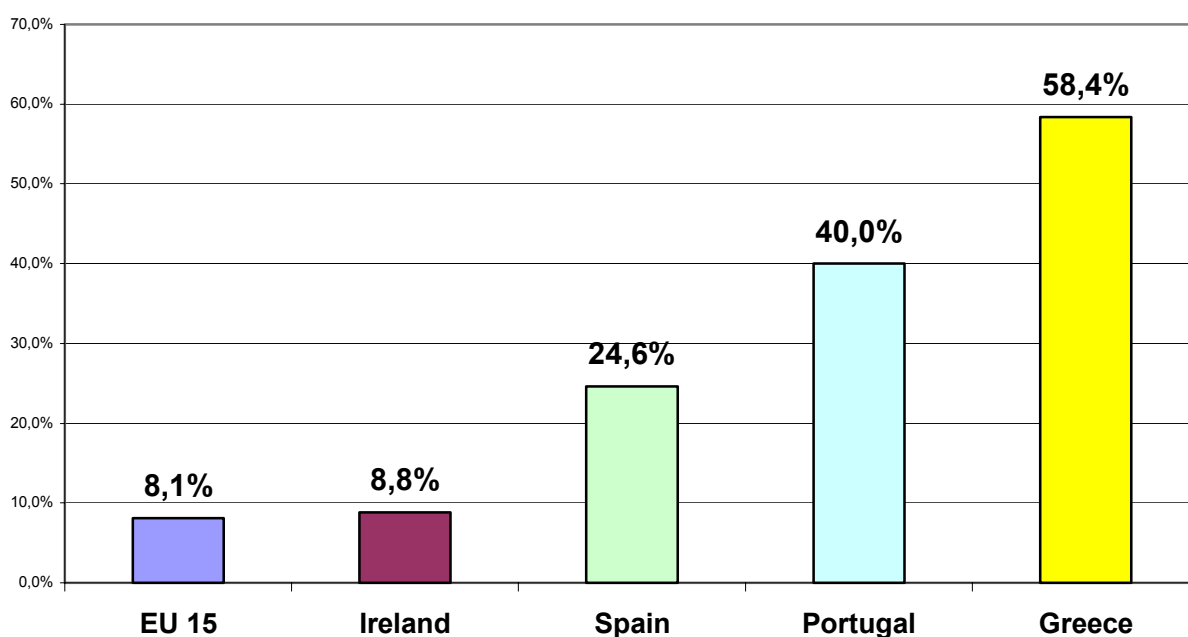
- развитие и усъвършенстване на системите за придобиване на квалификация, образование и умения, включително обучението на учители, преподаватели и персонал;
- улесняване на достъпа на работниците до обучение и квалификация;
- модернизация и повишаване на ефективността на службите по заетостта;
- засилване на връзките между сферите на труда, образованието и квалификацията с изследователските институции;
- разработване на системи за прогнозиране на промените в труда и потребностите от работници, особено във връзка с въвеждането на нови модели на труд и нова организация на труда.

Съпътстващи мерки

- помощ при предоставянето на услуги на нуждаещите се, включително полагане на грижи и създаване на благоприятни условия за лица, които са на чужда издръжка;
- подпомагане на социалното и образователното развитие за улесняване на целенасочения подход към интеграцията в пазара на труда;
- увеличаване на осведомеността, информация и публичност.

Диаграма 4

ЕСФ като % от разходите за активна политика за пазара на труда (прогнозни данни)

XI. ПОЛЕЗНА ЛИТЕРАТУРА И ИНТЕРНЕТ АДРЕСИ

ЛИТЕРАТУРА:

1. Абрахм Щуб, Дж. Бард, Шломо Гоберсон; *Управление на проекти*, В два тома, Б., Делфин-прес, 1994;
2. Европейска интеграция, ЕС, Делегация на ЕК в България, София, 2000;
3. Методологически документи на ЕС за Структурните и предприєдинителните фондове (2002-2006), Министерство на Регионалното Развитие и Благоустройството, Ноември 2001;
4. Разширяването на ЕС - предизвикателства и перспективи (подбрани материали), Министерство на Регионалното Развитие и Благоустройството, Ноември 2001;
5. Регламенти на ЕС за Структурните и предприєдинителните фондове (2000-2006), Министерство на Регионалното Развитие и Благоустройството, Ноември 2001;
6. С. Бъртън, Н. Майкъл; *Управление на проекти.С.*, 2000;
7. Стратегия за участие на Република България в Структурните фондове и Кохезионния фонд на Европейския съюз
8. A European success story, EU regional policy in Ireland, European Commission, 2001;
9. Achieving balanced development in an enlarged EU – the role of the SF and CF, PricewaterhouseCoopers, 2002
10. Adapting the institutions to make a success of enlargement, Commission opinion, Intergovernmental Conference, 2000, Bulletin of the EU, European Commission, 2000;
11. Building a better tomorrow in deprived neighborhoods, Brochure, European Commission, Belgium, April 2000;
12. CBC – tool to enhance the regional cooperation, EC, 2002;
13. ENLARGEMENT, European Union enlargement, A historic opportunity, Monthly reports, European Commission, Directorate General for Enlargement, Informational and Interinstitutional Relations Unit, Office address: Wetstraat 170 rue de la Loi, B-1040 Brussels, www.europa.eu.int/comm/enlargement/index.htm, the Phare and Tacis Information Centre, Rue Montoyer 19 Montoyestraat, B-1000, Brussels, phare-tacis@cec.eu.int;
14. Enlargement, Overview of the Phare Program and the new Pre-Accession Funds, 1999;
15. Enlargement and Agriculture: Successfully integrating the new Member States into the CAP, Issues paper, Brussels, 30.1.2002, SEC (2002) 95 final;
16. Environment for Europeans, January-December 2002, European Commission, DG for the Environment;
17. EC Regular reports – 1998 – 2002;
18. EU support for Roma communities in CEE, GD Enlargement, May 2002;
19. EU and Enlargement, Pre-accession instruments: Focus on Agriculture, European Commission, DG Agriculture, 2001;
20. Guide to programs and actions, EC, 2000;
21. Inforegio Panorama, 2001-2002, European Commission, DG for Regional Policy;
22. Inforegio, Fact sheet, 2001-2002, European Commission, DG for Regional Policy;
23. Inforegio, News, 2001-2002, European Commission, DG for Regional Policy;
24. Natura 2000, Managing our Heritage, European Commission, DGXI - Environment, Nuclear Safety and Civil Protection;

25. Project Cycle Management, Commission of the European Communities Evaluation Unit Methods and Instruments for Project Cycle Management, Brussels, No 1, February 1993;
26. Structural Actions 2000-2006, Commentary and Regulations, The Structural Fund, The Cohesion Fund, ISPA, European Commission, www.inforegio.cec.eu.int, Office for Official Publications of the European Communities, 2002;
27. Structural Actions 2000-2006, Guide, European Commission, Belgium, 1999;
28. Success stories from Denmark, Finland and Sweden, European Commission, 2001 - Nordic.Regions@Information.Society.eu ;
29. The European Union: Still enlarging, Europe on the move, European Commission, 2001;
30. The Instrument for Structural Policy for Pre-Accession (ISPA) in 2002, Annual Report, European Commission, www.europa.eu.int/comm/dgs/regional_policy/index_en.htm, Office for Official Publications of the European Communities, 2002;
31. The Structural Funds and their coordination with the Cohesion Fund, Guidelines for programmes in the period 2000-2006, European Commission, Belgium, 1999;
32. Towards greater economic integration, European Commission, 1999;
33. Twinning in Action, European Commission, Monthly reports;
34. Unity, solidarity, diversity for Europe, its people and its territory, Volume 1 and 2, European Commission, Belgium, January 2001;
35. Working for the regions, European Commission, 2001;

ИНТЕРНЕТ АДРЕСИ:

1. www.parliament.bg/eu/eubg.htm- НС за ЕС
2. www.government.bg- Министерски съвет
3. www.mzgar.government.bg – Министерство на земеделието и горите
4. www.cesbg.org- Институт за европейски изследвания и информация
5. www.eic.bcci.bg- Евроинфоцентровете в България
6. www.culture-link.nat.bg- Евро-български културен център
7. www.phare-pcu.bg- Многонационална програма ФАР за телекомуникации и пощи
8. www.evropa.bg- EC Delegation in Bulgaria
9. www.bild.net/EuStudy/Bgindex.html- Специалност „Европеистика” към Софийския университет
10. <http://europa.eu.int/index-en.htm> – Европейският Съюз on-line
11. <http://europa.eu.int/eurostat.htm> – Евростатистика
12. http://europa.eu.int/comm/employment_social/esf2000/index-en.htm – Европейски социален фонд
13. http://europa.eu.int/comm/employment_social/equal/index_en.html – EQUAL
15. <http://acm.keme.net/dg-v/index.cfm> – Публикации за ЕСФ/СФ:
16. http://www.csd.bg/european/index_pub_base.html – Публикации за Европейските програми
17. http://europa.eu.int/comm/regional_policy.htm – Европейска регионална политика
18. <http://www.pharecbc.bg/> – Програма за пограничните региони

19. http://europa.eu.int/comm/europeaid/index_en.htm – Програми за подпомагане

20. www.stabilitypact.org – Пакт за стабилност

The European Commission's Enlargement, Phare and Tacis Information Centre

19 rue Montoyer - Montoyerstraat, B-1000 Brussels

Tel: +32 2 5459010

Fax: +32 2 5459011

E-mail: phare-tacis@cec.eu.int

http://europa.eu.int/comm/external_relations

<http://europa.eu.int/comm/enlargement/index.htm>

<http://europa.eu.int/comm/europeaid>

Opening hours: 09:30-18:00

АВТОРИ НА МАТЕРИАЛИТЕ:

- Магдалена Иванова – magdalena.ivanova@cmc.bg
- Цвета Каменова –
- Силвия Инджова – s.indjova@minfin.bg
- Мирослава Георгиева – mira@mzgar.government.bg
- Светлана Александрова – z_svetla@mail.orbitel.bg
- Лиляна Павлова – l.pavlova@minfin.bg
- Димитър Матев – dmatev@mail.bg
- Пламен Немчев – p.nemchev@government.bg
- Явор Стоянов – stoyanov@temagon.bg
- Милена Дракалиева – m.drakalieva@minfin.bg
- Андрияна Тошева – atosheva@yahoo.com
- Мария Стефанова
- Кирил Величков – kiril.velitchkov@bol.bg

ПРИЛОЖЕНИЕ

ХІІ. ОЦЕНКА НА ЕФЕКТИВНОСТТА ОТ ПРОВЕДЕНОТО ОБУЧЕНИЕ

по Предприсъединителните финансови инструменти

Обучението беше проведено в периода 16.11.2002-30.11.2002 г.

В обучението взеха участие слушатели от Министерство на околната среда и водите, Министерство на икономиката, Министерство на регионалното развитие и благоустройството и Министерство на труда и социалната политика

За целите на оценката бе разработена Анкетна карта, съобразена с образователното равнище на обучаемите. В текста по-долу ще намерите обобщени резултати от 4-те въпроса на анкетата.

Общо анкетирани: 38 човека

Въпрос №1

Как бихте оценили изслушаните от Вас лекции?

(Диаграма 1)

От общо анкетирани 38 човека 22-ма или 58% от анкетираниите са оценили лекциите като *много полезни*, 16 души или 42% от анкетираниите са дали оценка *полезни*.

От останалите възможни отговори (*известни, неполезни и друг вид*) няма отбелязани.

Въпрос № 2

Как оценявате начина, по който Ви бе поднесена информацията?

(Диаграма 2)

Повече от половината от анкетираниите – 21 души (55%) са дали оценка *професионално и атрактивно*, 34% – 13 човека от анкетираниите – дават *висока оценка, без съществени забележки* и 11% – 4 човека оценяват начина, по който е била поднесена информацията като дават *добра оценка*.

Като препоръки относно представянето на информацията 3-ма души считат за предимство материалите, отнасящи се до лекциите да бъдат раздавани предварително и 1 човек счита за недостатъчни практическите упражнения по време на обучението.

Въпрос № 3

Какви Ваши очаквания бяха потвърдени и какви не, след като изслушахте лекциите?

(Диаграма 3)

На 66% от анкетираниите *Всички очаквания* са били потвърдени.

26% от анкетираниите са били без предварителни очаквания по отношение на обучението и едва 8% от запитаните имат непотвърдени очаквания, изразяващи се в:

- недостатъчно практически занимания (запознаване с често срещани грешки или трудности и съответно *best practices*);
- повече разговори и дискусии (попълване на фишове/;
- запознаване със Структурите на предприсъединителните фондове и програми на ЕС и методология на програмирането;
- повече яснота по актуални теми (проблеми, процедури/;
- основни тенденции по прилагане на Общата селскостопанска политика и Търговска политика в контекста на хармонизиране на българското законодателство с европейското;
- по-задълбочено разглеждане на FIDIC по проектите по ФАР и разработването на тръжни документи;
- спецификата на проекти по ФАР, ИСПА и САПАРД

Въпрос № 4

Каква допълнителна информация бихте искали да получите?

(Диаграма 4)

Отговорът на този въпрос показва, че 66% от анкетирания не посочват необходимост от предоставяне на допълнителна информация, а 34% от слушателите биха желали да получат допълнителна информация свързана с:

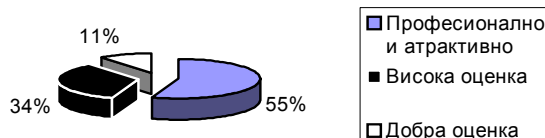
- актуализиране на информацията за подобряване на административния капацитет;
- курсове за квалификация в областта на околната среда и европейското законодателство в тази област;
- импакт-фактор;
- други европейски програми и институции в България, различни от фондовете;
- туининг проекти;
- допълнителна литература и Интернет страници, послужили за база при подготовка на материалите;
- регламенти 1268, 1260, 1262;
- информация за следващи програми за обучение и квалификация – профилирани и задълбочени;
- програмиране и мониторинг;
- завършен (реализиран) ИСПА инструмент в друга страна;
- възможността за финансиране на частни фирми за изпълнение на инвестиционни проекти от предприєдинителните фондове и програми;
- Practical guide to PHARE, ISPA;
- предоставяне на ръководство за работа по трите предприєдинителни финансови инструмента (липсват достатъчно разработени и обобщени материали);
- експертно мнение на лекторите при настъпването на съществени промени по проектите и програмите;

Посочените по-горе потребности от допълнителна информация и обучение са формулирани от анкетирания.

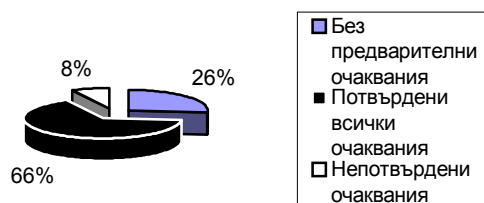
Диаграма 1: Как бихте оценили изслушаните от Вас лекции?

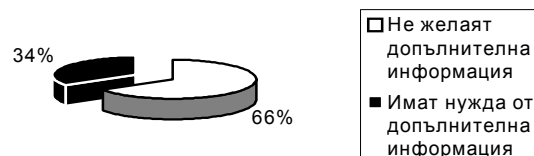
Диаграма 2: Как оценявате начина, по който Ви бе поднесена информацията?

Диаграма 3: Какви Ваши очаквания бяха потвърдени и какви не след като изслушахте лекциите?

Диаграма 4: Каква допълнителна информация бихте искали да получите?

Съобразно получените резултати от това анкетирание, екипът, провел обучението, е в състояние да адаптира и актуализира модулите и съответните лекции.

Ръководство
„Предприсъединителни финансови инструменти“

Съставител: Магдалена Иванова

Техническо изпълнение: Нина Тодорова

